

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Výtvarné dílo v autorském právu

Work of art in copyright law

Diplomová práce

Tereza Pokorná

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Veronika Křesťanová, Dr.

2012

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Liberci dne 27. listopadu 2012

Obsah

Úvod.....	5
1. Úvod do autorského práva.....	6
1.1 Obecně o autorském právu.....	6
1.2 Principy autorského práva.....	7
1.3 Prameny autorského práva.....	9
1.4 Předmět autorského práva – autorské dílo.....	11
1.5 Autorství k dílu.....	14
1.6 Zvláštní režim některých děl.....	16
1.7 Výtvarné dílo.....	18
2. Obsah autorského práva.....	20
2.1 Dělení autorských práv.....	20
2.2 Osobnostní práva.....	20
2.3 Majetková práva.....	23
2.3.1 Právo dílo užit.....	25
2.3.2 Jiná majetková práva.....	29
2.3.2.1 Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého.....	29
2.3.2.2 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu.....	32
3. Mimosmluvní užití díla.....	35
3.1 Volné dílo.....	35
3.2 Volné užití a zákonné licence.....	35
4. Licenční smlouva k užití díla výtvarného.....	39
4.1 Povaha licenční smlouvy.....	39
4.2 Podstatné náležitosti licenční smlouvy.....	39
4.3 Určení díla.....	40
4.4 Závazek licence.....	41
4.5 Ujednání o odměně.....	42
4.6 Subjekty autorskoprávního licenčního vztahu.....	43
4.7 Podlicence.....	44

4.8 Odstoupení od licenční smlouvy.....	45
4.9 Zánik licence.....	46
5. Ochrana autorského práva.....	48
5.1 Soukromoprávní ochrana.....	48
5.2 Veřejnoprávní ochrana.....	51
5.2.1 Správní delikty z porušení autorského práva.....	51
5.2.2 Trestní činy z porušení autorského práva.....	52
6. Kolektivní správa práv.....	55
7. Řízení o tzv. honorářových tabulkách Asociace užití grafiky a grafického designu.....	59
8. Závěr.....	66
9. Seznam použité literatury a pramenů.....	68
10. Summary.....	70

Úvod

Tato diplomová práce je věnována ochraně autorských děl poskytované autorským právem se zdůrazněním specifík týkajících se těchto výtvarných děl.

Výtvarná díla se objevují ve společnosti již od pravěku, ze kterého se dochovaly různé nástěnné malby a sošky. Ovšem oproti ostatním druhům autorských děl, například dílům hudebním, nebývala věnována tak velká pozornost jejich komplexní ochraně poskytované autorským právem.

Stejně jako autorům ostatních děl náleží i autorovi díla výtvarného osobnostní a majetková autorská práva, v rámci kterých je ovšem pro tato díla příznačné a podstatné právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého.

I pro užití výtvarných děl je velmi důležitým nástrojem licenční smlouva, jež určuje základní podmínky tohoto užití a předchází do budoucna možným sporům vzniklým z užití takového díla. Ovšem i výtvarných děl se týká institut volného užití díla a zákonných licencí, které stanovují podmínky užití díla bez nutnosti uzavření licenční smlouvy.

Autorské právo upravuje také nástroje ochrany proti zásahům do práv autora, a to jak soukromoprávní, tak ochranu stanovenou správním právem ve formě přestupku a správního deliktu. Na tuto ochranu v autorském zákoně navazují dvě skutkové podstaty trestných činů, a to trestného činu porušení autorského práva a trestného činu padělání a napodobení díla výtvarného umění.

Výkon autorských práv a jejich ochrana je v některých případech svěřena kolektivnímu správci, který v těchto případech vykonává autorova práva účinněji.

V poslední kapitole se práce věnuje diskutabilní otázce vydání tzv. honorářových tabulek Asociací užité grafiky a grafického designu, které Úřad pro ochranu hospodářské soutěže shledal jako dohodu o určení cen, která porušuje zákaz stanovený zákonem.

1. Úvod do autorského práva

1.1 Obecně o autorském právu

Autorské právo je jedním ze skupiny práv k nehmotným statkům. Autorské právo si klade za hlavní cíl vytvoření podmínek pro zabezpečení možností tvorby a užití autorských děl, podmínek pro stimulaci autorů, a dále vytvoření zabezpečené pozice uživatelů těchto autorských děl.

Dle § 1 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), ve znění pozdějších předpisů, právní vztahy vznikající z výsledků duševní tvořivé činnosti upravují zvláštní zákony. Pro oblast autorského práva je tímto zvláštním zákonem zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „autorský zákon“ nebo „AutZ“).

V systému práva je autorské právo řazeno do odvětví práva soukromého a tvoří zvláštní systém práva. Tato zvláštnost úpravy autorského práva se projevuje vztahem speciality autorského zákona k obecnému občanskému zákoníku, kdy normy práva autorského mají aplikační přednost před normami občanského zákoníku (viz § 1 odst. 3 OZ).

Dle úpravy nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., účinného od 1. 1. 2014, se ve vztahu mezi novým občanským zákoníkem a autorským zákonem uplatní princip subsidiarity nového občanského zákoníku, podle kterého se na soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy použijí ustanovení nového občanského zákoníku v rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy.

Diskuzi však vyvolává definice věci, zejména definice věcí nehmotných, kterými jsou dle nového občanského zákoníku práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty. Toto ustanovení vyvolává otázky, zda věci ve smyslu nového občanského zákoníku jsou i autorská díla a práva s těmito díly spojená. Dle teorie nejsou nehmotnou věcí osobnostní autorská práva, která jsou pevně spjata s osobou autora a jsou

nepřevoditelná. Jiná je však situace v případě autorskoprávní licence, pomocí které dochází k dispozici s majetkovým autorským právem.¹

Autorské právo v objektivním smyslu je souhrnem právních norem, jež upravují podmínky ochrany autorových práv k jemu vytvořenému dílu a vztahy vznikající z užití díla. Vytvoření díla a jeho uplatnění ve společnosti (užití díla) jsou dvě základní právní skutečnosti určující vznik i obsah autorskoprávní ochrany a autorskoprávních vztahů.²

Autorským právem v subjektivním smyslu se rozumí konkrétní práva, jež náleží autorovi k jím vytvořenému autorskému dílu. Vytvořením autorského díla tedy vzniká absolutní autorskoprávní poměr. Následně při společenském užití díla dochází k relativizaci absolutního autorskoprávního poměru jako závazkového vztahu vznikajícího z licenční smlouvy, ze zákonné či nucené licence nebo jako vztahu z odpovědnosti za porušení subjektivního autorského práva ve vztahu ke konkrétní osobě.

Právo autorské je právem absolutním, výlučným, kdy tedy právo přísluší pouze individuálně určené osobě, již je původně pouze autor, tvůrce, jako osoba fyzická. Na druhé straně stojí povinnost individuálně neurčených osob zdržet se jakýchkoli neoprávněných zásahů do práv nositele autorského práva. Autorské právo tedy podobně jako právo vlastnické působí erga omnes. Absolutní právní povaha autorského práva je jedním z charakteristických znaků autorského práva.

Funkcí autorského práva ovšem není pouze ochrana zájmů autora, ale též ochrana zájmů oprávněných uživatelů autorských děl. Současný autorský zákon v ustanovení § 30 a násl. upravuje též volná užití a zákonné licence, jež jsou projevem ochrany zájmů celé společnosti v daném případě, kdy ochrana těchto celospolečenských zájmů v daném případě převažuje nad dotčenými zájmy autora díla.

1.2 Principy autorského práva

Autorské právo patří do skupiny práv k nehmotným statkům, pro které je typická jejich schopnost působit na uživatele nezávisle na konkrétním místě a nezávisle na věci, jejímž prostřednictvím jsou vyjádřena. Tato vlastnost, tzv. potenciální ubiquita, odlišuje tyto nehmotné statky od statků hmotných. Autorská díla tak mohou být užívána kdekoli

---

¹ <http://www.epravo.cz/top/clanky/vec-v-pravnim-smyslu-ve-vztahu-k-autorskemu-pravu-82470.html>

² Knap, K. Smluvní vztahy v právu autorském. 1. vydání. Praha:Orbis, 1967, str. 8

na světě v jakémkoli čase neomezeným okruhem osob, a to i opakovaně, aniž by došlo ke spotřebování děl nebo snížení jejich kvality. Naopak umělecká hodnota těchto děl může v průběhu času stoupat, což je patrné například u výtvarných děl, obrazů, namalovaných v minulosti, jejichž cena s každým dalším prodejem stoupá.

Důsledkem nezávislosti autorských děl na věci, jejímž prostřednictvím jsou vyjádřena, je i skutečnost, že v případě zničení této věci nedochází k zániku autorského práva k dílu. A dále též skutečnost, že nabytím vlastnického práva k této věci nedochází k nabytí oprávnění dílo užít.

V ustanovení § 5 odst. 1 AutZ je vyjádřena zásada, že autorem díla může být pouze fyzická osoba, neboť jen fyzická osoba může být nadána individuálními tvůrčími schopnostmi, a to i fyzická osoba bez způsobilosti k právním úkonům, neboť tato není pro vznik autorského díla vyžadována. Je ovšem vyžadována pro následné nakládání s dílem, pro které by osoba bez právní způsobilosti musela mít zástupce.

Právní osoba nemůže být originárním subjektem autorského práva, může jí být ovšem svěřen výkon práva autorského (např. u zaměstnaneckého díla).

Současný autorský zákon vychází ze zásady nepřevoditelnosti autorových osobnostních a majetkových práv. Autor nemůže na jinou osobu převést majetková práva, může této osobě ovšem zřídit oprávnění dílo užít v dohodnutém rozsahu (tzv. poskytnutí licence). Této situaci, kdy autor nepřevádí své právo, ale pouze na základě svého práva zřizuje oprávnění třetí osobě, se říká konstitutivní (nepravý) převod oprávnění dílo užít, kdy autorovi právo nezaniká, ale nadále trvá, je ovšem omezeno uděleným oprávněním třetí osobě. Ve státech s právním systémem common law je uplatňována copyrightová koncepce, jež chápe autorské právo jako právo ryze majetkové a jež umožňuje translativní (pravý) převod práva.

Autorské právo je ovládáno zásadou teritoriality, jež je upravena i v Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl. Tato zásada znamená, že ochrana je poskytována podle práva toho státu, na jehož území je dílo vytvořeno či užíváno. Autorskoprávní vztahy se tedy na území daného státu řídí pouze zákonodárstvím daného státu, případně mezinárodními smlouvami, a na druhou stranu zákonodárství tohoto státu působí pouze na území tohoto státu a nikoli na území jiných států.

Ochrana dle autorského zákona je dílům v souladu s Bernskou úmluvou poskytována neformálně, není tedy potřeba žádná registrace díla ke vzniku jeho ochrany. Ke vzniku ochrany dochází pouhým vytvořením díla autorem.

1.3 Prameny autorského práva

Autorské právo se vyvíjelo postupně od starověku, kdy vznikalo jako právo zvykové. K podstatnějšímu vývoji autorského práva začalo v Evropě docházet v souvislosti s vynálezem knihtisku v 15. století, kdy začala být panovníky udělována privilegia. Tato privilegia však byla udělována spíše vydavatelům než autorům a týkala se zejména děl literárních a kartografických.

Významným mezníkem ve vývoji autorského práva bylo přijetí Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl v roce 1886, která byla poté ještě několikrát revidována.

Na území Rakouska-Uherska platil od roku 1895 zákon o právu původcovském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Tento zákon platil také na území Československa až do roku 1926, kdy byl vydán zákon o právu autorském. Po druhé světové válce došlo ještě dvakrát k vydání nového autorského zákona, až byl v roce 2000 přijat současný autorský zákon.³

Ústavním základem autorského práva je čl. 34 odst. 1 úst. zák. č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „LZPS“), podle něhož jsou práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti chráněna zákonem. Dle čl. 15 odst. 2 LZPS je chráněna i svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby. S úpravou autorského práva, zejména s úpravou majetkových autorských práv, souvisí i ochrana vlastnictví, která je ústavně zaručena v čl. 11 odst. 1 LZPS.

Jak již bylo uvedeno výše, je základní normou autorského práva zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti dne 1. 12. 2000 a který je speciálním zákonem s aplikační předností k občanskému zákoníku. V roce 2006 došlo k rozsáhlé novelizaci autorského zákona, jež zapracovávala zejména normy práva evropského, zejména směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2001/29/ES, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v Informační společnosti.

Autorský zákon tedy dle svého § 1 zpracovává příslušné předpisy Evropského společenství a upravuje:

---

³ Jakl, L. Právní ochrana duševního vlastnictví. 1. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011, str. 25, 26

- a) práva autora k jeho autorskému dílu,
- b) práva související s právem autorským,
- c) právo pořizovatele k jím pořizené databázi,
- d) ochranu práv podle tohoto zákona,
- e) kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským.

Jak již bylo uvedeno výše, autorský zákon je velmi ovlivněn regulací stanovenou Evropskou unií, která závazně pro všechny členské státy upravila zejména dobu trvání majetkových práv na 70 let, stanovila autorskoprávní ochranu počítačových programů, databází a fotografií (ochrana nepožadující autorskoprávní individualitu) a také například vymezila výjimky a omezení z autorských práv.⁴ Evropské právo se věnuje zejména majetkovým autorským právům, osobnostní autorská práva upravují mimo národní právní řády zejména mezinárodní dohody.

Mezi hlavní mezinárodní dohody upravující autorské právo patří:

1. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, ve znění pařížské revize. Smluvní státy této dohody tvoří Unii pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům, která v současné době čítá 160 členů. Tato dohoda položila základy mezinárodního autorského práva a zajistila jednotný minimální základ pro ochranu autorských práv ve všech signatářských státech, ve státech Unie.

2. Všeobecná úmluva o autorském právu z roku 1952, ve znění pařížské revize, která je pro naši republiku významná pouze ve vztahu ke státům, které nejsou signatáři Bernské úmluvy. Všeobecná úmluva se ve vztazích mezi státy, které jsou členy Bernské unie, nepoužije pro díla pocházející z členského státu této unie. Hlavní přínos této dohody spočívá v zakotvení tzv. copyrightové doložky v čl. III, podle které je autorům z členských států s neformální ochranou zajištěna ochrana i v členských státech, které vyžadují jako podmínku ochrany práv autorů splnění formálních předpokladů. Tato díla jsou ve státech s formální ochranou chráněna za předpokladu, že jsou opatřena značkou © s připojením jména nositele autorského práva.

3. Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) z roku 1967. Světová organizace duševního vlastnictví, která se stala specializovanou agenturou OSN,

---

⁴ Dobřichovský, T. Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví, Linde Praha, 2004, str. 56

v nynější době spravuje 24 mezinárodněprávních dokumentů týkajících se duševního vlastnictví.

4. Tzv. internetové smlouvy WIPO, a to Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském z roku 1996 a Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech z roku 1996.

5. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) z roku 1994, která pro svoji obchodněprávní povahu není spravována Světovou organizací duševního vlastnictví. Tato dohoda byla uzavřena v rámci Dohody o zřízení Světové obchodní organizace. Dohoda TRIPS poprvé na mezinárodní úrovni upravuje závazky členských států, které mají přijmout v oblasti vynucování práva, a to jak v řízení civilním, správním, tak i trestním.⁵

Mezinárodní úprava autorských práv souvisí se zásadou teritoriality autorského práva a na druhé straně též s potenciální ubiquitou autorských děl, kdy autorské dílo je běžně užíváno na mezinárodní úrovni.

1.4 Předmět autorského práva – autorské dílo

Předmětem autorského práva je dle § 2 odst. 1 AutZ autorské dílo. Předmětem právních vztahů autorského práva je naopak úprava vztahů vznikajících z autorství k dílu a z užití takového díla a autorské dílo je tedy nepřímým předmětem těchto vztahů.

Předmětem autorského práva může být pouze autorské dílo, jednotlivě určený ideální statek, který je svou povahou nehmotný, ovšem pro vznik autorskoprávní ochrany musí být vždy hmotně vyjádřen alespoň dočasně v objektivně vnímatelné podobě. Autorské dílo není svou povahou majetkovou hodnotou jako takovou. Jde o hodnotu nemajetkovou, s níž jsou spojena některá práva majetková, a to vedle nemajetkových práv osobnostních.⁶

Autorským dílem je dle § 2 odst. 1 AutZ dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.

---

⁵ Švestka, J. Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné. 3. díl. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, str. 190

⁶ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 5

Ustanovení § 2 odst. 1 AutZ tedy podává výčet znaků autorského díla, které musí každé dílo splňovat, aby bylo způsobilé stát se předmětem autorskopravní ochrany. Toto ustanovení tedy obsahuje pozitivně formulovanou generální klauzuli autorského díla. Na tuto generální klauzuli navazuje demonstrativní výčet chráněných děl určených druhově, jimiž jsou například dílo slovesné, dílo hudební, dílo fotografické, dílo výtvarné a další.

Jiné druhové určení autorských děl obsahuje sama generální klauzule, která dělí díla do tří vyšších celků na díla literární, díla jiná umělecká a díla vědecká. Díla literární jsou svou povahou díly uměleckými, nejsou samostatným druhem děl, ovšem je jim věnována zvláštní a samostatná pozornost.

Aby bylo dílo dílem autorským, a tedy předmětem autorského práva, musí splňovat pojmové znaky stanovené generální klauzulí v § 2 odst. 1 autorského zákona. Takové dílo musí kumulativně splňovat tyto znaky:

a) Musí jít o dílo literární, jiné umělecké či vědecké, tedy dílo musí být ostatními diváky či posluchači vnímáno jako dílo literární, jiné umělecké nebo vědecké.

a) Dílo musí být výsledkem tvůrčí činnosti autora. Tvůrčí činností je duševní činnost spočívající ve vytvoření nehmotného statku, přičemž dosažení tohoto nehmotného statku závisí ve zvláštních osobních vlastnostech autora, bez nichž by tento statek nebyl vytvořen. Dílo jako výsledek zvláštních osobních vlastností autora je tedy neoddělitelně spjato s osobou autora, tvůrce, je výsledkem jeho individuální fantazie. Jako takové je dílo jedinečným autorovým projevem. Na základě tohoto pojetí nemohou existovat dvě naprosto shodná díla. Pokud by se vyskytla dvě shodná díla různých autorů, bylo by jedno dílo plagiátem druhého a v případě, že by obě díla vznikla souběžně a nezávisle na sobě, pak by díla postrádala autorskopravní individualitu a nejednalo by se o autorské dílo.

Autorský zákon dle svého § 2 odst. 2 poskytuje ochranu i dílům, jež nejsou jedinečná, ale která splňují podmínku původnosti, tedy že jsou autorovým vlastním duševním výtvořem. Tato ochrana je poskytována počítačovým programům, databázím, fotografiím a dílům vyjádřeným způsobem podobným fotografii, jsou-li původní.

Z hlediska autorskopravní ochrany je bezvýznamné, zda byla tvůrčí činnost vykonávána za pomoci či prostřednictvím technických zařízení, například prostřednictvím počítače. Autorskopravní ochrany ovšem nepožívají díla vzniklá netvůrčí činností, např. kopírováním, mechanickou rutinou či netvůrčím seskupením již vytvořených děl.

Pokud by se však jednalo o tvůrčí uspořadatelskou činnost, vedla by tato činnost ke vzniku díla souborného, které by bylo předmětem autorského práva.

c) Autorské dílo musí být vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě (v tzv. vnější formě). Není podstatné, zda je dílo zhmotněno trvale či pouze dočasně, či v jakém rozsahu, účelu či významu.

Nehmotné statky, autorská díla, jsou charakteristická svou nezávislostí na hmotném substrátu, prostřednictvím kterého jsou vyjádřena (viz § 9 odst. 2 AutZ). Ovšem pro vznik autorskoprávní ochrany je nutné alespoň dočasné vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě, ve které je umožněno dalším osobám dílo vnímat.

Dílo, které splňuje výše uvedené znaky, je dílem chráněným podle autorského zákona, pokud ho autorský zákon ze své ochrany nevylučuje. Díla vyloučená ve veřejném zájmu z této ochrany vyjmenovává autorský zákon ve svém ustanovení § 3, kdy ochrana není poskytována například úřednímu dílu, kterým je například právní předpis, rozhodnutí, státní symbol a další.

Autorské právo se nevztahuje pouze na dílo dokončené, ale též na jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky autorského díla stanovené § 2 odst. 1 AutZ. Dílo je tedy chráněno jako celek, ale současně požívají samostatné autorskoprávní ochrany, tzv. vnější ochrany, též ty jeho části, které samy o sobě vyhovují předpokladům stanoveným generální klauzulí. Ty části díla, které nespĺňují předpoklady generální klauzule, jsou chráněny pouze jako součást celku, tedy v rámci tzv. vnitřní ochrany.

Předmětem autorského práva je též dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka, a též souborné dílo vzniklé tvůrčím uspořádáním prvků, autorských děl. Pokud má toto zpracování, překlad či souborné dílo být autorským dílem, musí splňovat podmínky generální klauzule obsažené v ustanovení § 2 odst. 1 AutZ a musí být tedy jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti zpracovatele, překladatele či uspořadatele. Zpracování v širším slova smyslu je samostatným dílem autorským odvozeným (podle nauky někdy dílem závislým) od díla zpracovaného, kdy zpracovateli vzniká nové původní autorské právo ke zpracování, aniž by však bylo dotčeno právo autora díla zpracovaného, jehož autorské právo k dílu zpracovanému existuje souběžně.⁷ Pokud se nejedná o dílo volné, je možné autorské dílo zpracovat a dále užívat pouze se

---

⁷ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. vydání. Praha: Linde, 2005, str. 55

souhlasem autora, neboť nakládání s dílem zpracovaným je zároveň nakládáním s dílem původním.

1.5 Autorství k dílu

Autorem díla může být pouze fyzická osoba, neboť jen ta je nadána tvůrčí duševní činností.

Dle § 5 odst. 1 AutZ je autorem díla fyzická osoba, která dílo vytvořila, která využila svou osobitou tvůrčí duševní činnost k vytvoření díla. Autorem tedy nemůže být právnická osoba, která není ze své povahy nadána schopností tvůrčí duševní činnosti. Autorský zákon svěřuje jiným osobám než autorům originárně pouze výkon práva autorského a nikoli právo autorské samo, např. u děl zaměstnaneckých.⁸

Jelikož náš autorský zákon vychází z koncepce nepřevoditelnosti autorských práv za života autora, je autor po dobu svého života nositelem osobnostních a majetkových autorských práv a jako takový je, mimo zvláštní režim některých autorských děl, oprávněn udělit smlouvou oprávnění k výkonu práva dílo užít jiné osobě.

Z důvodu právní jistoty upravuje autorský zákon ve svém § 6 zákonnou domněnku autorství, podle které je autorem díla fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak. Tedy tato zákonná domněnka je domněnkou vyvratitelnou, jelikož se připouští důkaz opaku, a využije se i v případě, je-li uvedené jméno pseudonymem.

Autor má v rámci svých osobnostních práv oprávnění rozhodnout, zda bude jeho dílo zveřejněno bez udání jména jako dílo anonymní či zda bude dílo zveřejněno pod krycím jménem nebo uměleckou značkou jako dílo pseudonymní. V takovém případě je totožnost autora chráněna tak, že ji nelze bez jeho souhlasu prozradit, a to do té doby, dokud se autor takového díla veřejně neprohlásí nebo se nestane obecně známým.⁹

---

⁸ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 11

⁹ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 12

Dokud se autor díla veřejně neprohlásí nebo pokud není jeho jméno obecně známo, zastupuje autora při výkonu a ochraně jeho práv osoba, která dílo poprvé oprávněně zveřejnila, a to vlastním jménem na účet autora.

Autorské dílo nemusí být výsledkem tvůrčí duševní činnosti pouze jedné fyzické osoby, ale může být výsledkem společné tvůrčí duševní činnosti dvou nebo více autorů, spoluautorů, pokud touto činností vznikne dílo jediné a nedílné.

Pro vznik díla není významné, zda spoluautoři pracují na díle současně a společně či každý na dílčí části. Pro charakteristiku díla spoluautorského není rozhodné, zda lze jednotlivé výsledky tvůrčí činnosti jednotlivých spoluautorů do díla odlišit, pokud však tyto části nejsou způsobilé samostatného užití. V takovém případě by se jednalo o dílo souborné.

Spoluautorem díla však není osoba, která ke vzniku díla přispěla pouze poskytnutím pomoci nebo rady, poskytnutím materiálu, nebo osoba, která dala pouze podnět ke vzniku díla (§ 8 odst. 2 AutZ).

Autorský zákon upravuje vztahy spoluautorů k jimi vytvořenému dílu. Z právních úkonů týkajících se jejich díla jsou oprávněni a zároveň povinni všichni spoluautoři společně a nerozdílně. Pokud tedy spoluautorské dílo zasahuje do práv třetí osoby, je tato osoba oprávněna domáhat se ochrany či případné satisfakce na jakémkoli spoluautorovi.¹⁰

Pro nakládání s dílem v rámci výkonu osobnostních a majetkových autorských práv platí zásada, že o takovém nakládání rozhodují všichni spoluautoři jednomyslně bez ohledu na velikost jejich tvůrčích podílů na vzniku díla. Pokud by mezi autory nedošlo k jednomyslné shodě o nakládání s dílem, tedy zejména v situaci, kdy jeden ze spoluautorů bude bez vážného důvodu bránit v nakládání se spoluautorským dílem, mají ostatní spoluautoři možnost obrátit se na soud a domáhat se nahrazení chybějícího projevu vůle, kdy soud posoudí, zda má bránící se spoluautor k takovému jednání vážný důvod či nikoli.

Autorský zákon také upravuje podíl jednotlivých spoluautorů na společných výnosech z práva autorského k jimi vytvořenému dílu v případě, že spoluautoři mezi sebou dohodou neurčili výši podílů a způsob rozdělení výnosů. V takovém případě je podíl jednotlivých spoluautorů na výnosech úměrný velikosti jejich tvůrčích příspěvků. Ovšem určení míry tvůrčího příspěvku může být velmi obtížné. Pro takový případ,

---

¹⁰ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 14

kdy takovou míru nelze rozeznat a určit, stanoví autorský zákon, že jsou jejich podíly na společných výnosech stejné.

1.6 Zvláštní režim některých děl

Autorský zákon v § 58 a násl. upravuje skupinu děl, pro která platí zvláštní režim. Tento zvláštní režim se týká zejména zvláštní úpravy poskytnutí licence k výkonu majetkových práv a to z důvodu ochrany investic soukromých osob.

Prvním z této kategorie děl se zvláštním režimem je dílo zaměstnanecké, které vzniklo v pracovněprávním či služebním poměru k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem. Autorský zákon pro tato díla upravuje dispozitivně výkon majetkových práv k takovému dílu, kdy chrání zájmy a investice zaměstnavatele, který nesl náklady na vytvoření díla spočívající například v poskytnutém materiálu, zázemí, mzdě. Není-li mezi autorem a zaměstnavatelem sjednáno jinak, vykonává zaměstnavatel na svůj účet a svým jménem dle § 58 odst. 1 AutZ autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního, služebního nebo obdobného poměru, tedy právo dílo užít a právo na autorskou odměnu. Toto právo zaměstnavatel může postoupit třetí osobě bez souhlasu autora pouze v případě prodeje podniku nebo jeho části, v ostatních případech potřebuje svolení autora, na které není právní nárok¹¹. Zároveň platí, že pokud se autor se zaměstnavatelem nedohodne jinak, má se za to, že zaměstnavateli udělil svolení k dokončení svého nedokončeného zaměstnaneckého díla v případě, že jeho pracovní či jiný obdobný poměr k zaměstnavateli skončí před dokončením díla nebo v případě důvodných obav, že autor dílo nedokončí řádně a včas dle potřeb zaměstnavatele.

Pokud se autor se zaměstnavatelem nedohodnou jinak, vykonává zaměstnavatel svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva. Smrtí nebo zánikem tohoto zaměstnavatele bez právního nástupce ovšem nabývá oprávnění k výkonu těchto práv autor díla. Osobnostní práva autora k dílu zůstávají autorovi po celou dobu nedotčena.

Počítačové programy, databáze a kartografická díla, která nejsou díly kolektivními, se dle autorského zákona považují za díla zaměstnanecká i v případě, byla-li vytvořena na objednávku.

---

¹¹ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 91

Dalším z děl se zvláštním režimem je dílo kolektivní, které je vytvářeno více autory, ovšem z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby, pod jejímž jménem je dílo uváděno na veřejnost. Na rozdíl od díla souborného nejsou jednotlivé příspěvky autorů do tohoto díla schopny samostatného užití.

Rozdíl kolektivního díla od díla spoluautorů spočívá v tom, že osoba, z jejíhož podnětu a pod jejímž vedením je dílo vytvářeno a uváděno na veřejnost, nemusí být součástí autorského kolektivu. Tato osoba však musí k vytvoření díla přispět právně relevantním důvodem, kterým není pouhá rada, inspirace či morální povzbuzení.¹²

Pokud bylo kolektivní dílo vytvořeno na objednávku, považuje se dle § 59 odst. 2 AutZ za dílo zaměstnanecké.

Dalším a v praxi běžným dílem je dílo vytvořené na objednávku nebo dílo soutěžní.

O dílo vytvořené na objednávku se bude jednat v případě, bude-li dílo vytvořeno na základě smlouvy o dílo dle občanského nebo obchodního zákoníku. V dané situaci, nedohodl-li se objednatel s autorem na způsobu a rozsahu užití díla, pak dle § 61 odst. 1 AutZ platí, že autor poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy. V případě potřeby objednatele užití díla nad rámec způsobu vyplývajícího ze smlouvy, je objednatel povinen uzavřít s autorem licenční smlouvu pro takovýto způsob a rozsah užití díla. U výtvarných děl vytvořených na objednávku je třeba rozlišovat poskytnutí licence k užití díla a vznik vlastnického práva k hmotnému substrátu díla, jež se nabývá dle zákonného ustanovení dle občanského nebo obchodního zákoníku.

Dispozitivně je autorským zákonem stanoveno, že autor je oprávněn dílo vytvořené na objednávku sám užít a poskytnout licenci třetí osobě, v případě, nedohodnou-li se s objednatelem jinak a není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele.

Stejná úprava jako pro dílo vytvořené na objednávku se použije pro dílo soutěžní vytvořené autorem ve veřejné soutěži. K uzavření smlouvy v daném případě dojde dle typu soutěže v souladu s ustanovením občanského zákoníku o veřejné soutěži nebo v souladu s ustanovením obchodního zákoníku o veřejné obchodní soutěži.¹³

V rámci děl se zvláštním režimem je třeba zmínit i dílo školní a dílo audiovizuální.

Školní dílo je takové dílo, které bylo vytvořeno žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností v rámci výuky. Škola nebo školské či vzdělávací

---

¹² Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 93

¹³ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 96

zařízení má za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy na užití školního díla. Souhlas autora s poskytnutím licence lze v případech, že autor odmítá udělit svolení bez závažného důvodu, nahradit rozhodnutím soudu.

Audiovizuální dílo je dílo vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých. Tato díla mohou být zpracována a zařazena do díla audiovizuálního pouze se svolením autora, neboť se jedná o výkon jeho osobnostních práv. Dle § 64 AutZ, pokud není mezi autorem a výrobcem prvotního záznamu audiovizuálního díla sjednáno jinak, platí, že autor díla audiovizuálně užitého, který udělil výrobcí prvotního záznamu díla audiovizuálního písemnou smlouvou oprávnění k zařazení díla do díla audiovizuálního, poskytl tomuto výrobcí též výhradní a neomezenou licenci k užití audiovizuálně zařazeného díla při užití audiovizuálního díla.

1.7 Výtvarné dílo

Autorský zákon ve svém ustanovení § 2 odst. 1 věty druhé uvádí demonstrativní výčet druhů děl. Jedním z těchto druhů jsou i díla výtvarná, jako je zejména dílo malířské, grafické, sochařské a jiná díla výtvarná (např. kaligrafie, počítačová grafika, umělecké mapy).

Výtvarná díla jsou díla vyjadřující tvůrčí myšlenku ve hmotě výrazovým prostředkem tvaru nebo barvy. Pro výtvarná díla je charakteristické bezprostřední spojení s hmotným substrátem, jímž jsou vyjádřena. Výtvarné dílo může být vnímáno a užíváno jen svým hmotným substrátem, s nímž tvoří nerozlučný celek. Tato skutečnost je zásadním rozdílem např. mezi díly literárními a hudebními, kterými lze nakládat bez rukopisu či notového záznamu, který je pro vnímání a užití díla nepodstatný.

Vytvoří-li autor v případě, že zaniklo dílo původní, následně přesnou napodobeninu díla původního, nepůjde o užití díla původního, ale vždy pouze o užití napodobeniny původního díla. Autorské právo k původnímu dílu jako takové ovšem zničením věci, jejímž prostřednictvím bylo dílo vyjádřeno, dle ustanovení § 9 odst. 2 AutZ nezaniká.

Na rozdíl od ostatních druhů děl je nakládání s výtvarným dílem spojeno s nakládáním s hmotným substrátem. Právo nakládat s výtvarným dílem obsahuje především právo prodat originál díla, jímž dochází k převodu vlastnického práva k hmotnému substrátu, kterým je dílo vyjádřeno. Předmětem vlastnického práva je hmotný substrát, ovšem dílo samo je předmětem práva autorského, které není prodejem hmotného

substrátu dotčeno. Prodejem díla však nedochází pouze k převodu hmotného substrátu, ale zejména k realizaci autorského práva prodat originál díla za odměnu, nikoli za cenu hmotného substrátu.

Nabyvatel originálu nebo rozmnoženiny díla, nabyvatel vlastnického práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezískává s originálem díla i možnost výkonu práva dílo užít. Toto oprávnění zůstává zachováno autorovi, nedohodl-li se autor s nabyvatelem originálu díla jinak. Autor díla ovšem ztrácí možnost ovlivňovat další převod originálu či rozmnoženiny díla. Další převod věci, jíž je dílo vyjádřeno, zůstává v plné moci vlastníka věci.

Toto platí i obráceně pro osoby, kterým bylo umožněno užít dílo. Tímto oprávněním nenabývají vlastnické právo k originálu díla, to zůstává zachováno vlastníkovi hmotného substrátu. Tato pravidla zdůrazňují nezávislost existence práva autorského na právu vlastnickém nebo jiném věcném právu k hmotnému substrátu díla.

2. Obsah autorského práva

2.1 Dělení autorských práv

Dle současné právní úpravy je autorské právo pojímáno jako soubor výlučných práv osobnostních a výlučných práv majetkových (viz § 10 AutZ). Současná úprava tedy vychází z koncepce duality autorského práva.

Autorský zákon z roku 1965 vycházel z koncepce monistické, kdy bylo autorské právo chápáno jako právo jednotné a nedílné povahy, autorské právo bylo vnímáno jako právo osobní povahy, z něhož vyvěrají jednotlivá dílčí oprávnění buď povahy výlučně osobní, či povahy smíšené osobně majetkové, které tvoří celek¹⁴.

Současný autorský zákon se vrátil k dualistické koncepci práv osobnostních a práv majetkových. Tato koncepce se projevuje zejména v oddělení práv osobnostních, jež jsou spojena pouze s osobou autora a jeho smrtí zanikají, a práv majetkových, jež jsou též spjata s osobou autora, ovšem po jeho smrti jsou způsobilá být předmětem dědictví a přejít do dispozice jiné osoby, než je osoba autora. Současná platná úprava je však označována jako quasidualistická, neboť i majetková práva pramení z osobnostněprávní skutečnosti vytvoření díla a promítá se v nich tak vždy i osobnostněprávní prvek¹⁵. Monistický prvek současné úpravy je zřetelný zejména v úpravě nepřevoditelnosti majetkových práv autora po dobu života autora.

2.2 Osobnostní práva

Pod souhrnné označení osobnostní práva zahrnuje zákon skupinu práv spojených s osobou autora. Obsahem jsou práva uvedené pod ustanovením § 11 odst. 1 až 3 AutZ, ale také § 54 AutZ (odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora) a § 56 odst. 3 AutZ (právo na autorskou korekturu). V podstatě lze pod osobnostní práva autora zahrnout vše, co není majetkovým právem a co se dotýká oprávněných zájmů autora.¹⁶

---

¹⁴ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 6

¹⁵ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. vydání. Praha: Linde, 2005, str. 80

¹⁶ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 18

Osobnostní práva jsou pojmově spojena s osobou autora, a proto jeho smrtí zanikají, jsou nepřevoditelná a nelze se jich platně vzdát.

Právní úkon, kterým by docházelo k převodu osobnostních autorských práv, by byl absolutně neplatný na základě ustanovení § 39 OZ.

Osobnostní práva autora zanikají smrtí a nepřechází tedy na dědice. Nedochozí ovšem k absolutnímu zániku této ochrany autora a jeho díla. Ustanovení § 11 odst. 5 AutZ upravuje tzv. postmortální ochranu, kdy po smrti autora si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu.

Dále dílo nesmí být po smrti autora užito způsobem snižujícím jeho hodnotu a zůstává zachováno i právo na autorské označení, je-li to obvyklé a nejde-li o dílo anonymní. Tuto ochranu mohou uplatňovat osoby blízké autorovi, dle definice v ustanovení § 116 OZ, a příslušný kolektivní správce či právnická osoba sdružující autory. Příslušným kolektivním správcem je v oblasti výtvarných děl Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl a dále též GESTOR – ochranný svaz autorský. Právníkem osobou sdružující autory v oblasti výtvarných děl je zejména Unie výtvarných umělců ČR.

Tato ochrana tedy nepřísluší výslovně dědicům majetkových práv, ovšem často se stane, že dědic bude zároveň osobou blízkou dle § 116 OZ a tudíž bude moci tuto ochranu uplatňovat.

Zákonná úprava tzv. postmortální ochrany plně koresponduje s ustanovením čl. 6 bis Bernské úmluvy, dle kterého se autorovi zachovává i po jeho smrti právo uplatňovat své autorství k dílu a odporovat každému znetvoření, zkomolení nebo jiné změně díla, jakož i jinému zásahu do díla, který by byl na újmu jeho cti nebo dobré pověsti, a to alespoň do zániku majetkových autorských práv. Tato práva dle úmluvy vykonávají osoby nebo instituce oprávněné k tomu právním řádem státu, kde se nárok na ochranu uplatňuje. Náš autorský zákon tuto postmortální ochranu časově neomezuje, jak vyplývá z ustanovení § 28 odst. 1 AutZ.

Ustanovení § 11 odst. 1 až 3 AutZ upravuje základní osobnostní autorská práva autora, a to zejména právo rozhodnout o zveřejnění svého díla, právo autora osobovat si autorství a právo na nedotknutelnost díla.

Právo rozhodnout o zveřejnění svého díla souvisí s okamžikem prvního zveřejnění díla, jež je v některých případech rozhodné pro počítání doby trvání majetkových práv k dílům, a to zejména u děl anonymních či pseudonymních, pokud není jméno autora

obecně známo. Otázka zveřejnění díla je podstatná při užití volných děl a zákonných licencí, které se vztahují až na výjimky uvedené v § 29 odst. 2 AutZ pouze na díla zveřejněná.

Právo rozhodnout o zveřejnění díla smrtí autora zaniká a zákonné ustanovení o posmrtné úpravě osobnostních práv autora nehovoří o právu na zveřejnění díla. Po smrti autora je tedy možné dílo zveřejnit, jak lze dovodit z ustanovení § 28 odst. 2 AutZ, ovšem pouze se souhlasem k užití od dědiců majetkových autorských práv.¹⁷

Autorovo oprávnění osobovat si autorství obsahuje zejména právo rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho díla, je-li uvedení autorství při takovém užití obvyklé. Toto oprávnění poskytuje autorovi možnost rozhodnutí, zda bude dílo zveřejněno pod jeho pravým jménem, pod uměleckým označením (pseudonymem) či zda bude zveřejněno bez udání jména (anonymně). Autor má právo rozhodnout o uvedení autorského označení při dalším užití díla, tedy např. při vystavování díla výtvarného. Zákon však toto oprávnění omezuje pouze na případy, kdy je to obvyklé. Je tedy možné upravit otázku autorského označení v dalších případech licenční smlouvou.

Dalším osobnostním právem autora je právo na nedotknutelnost díla, jež je upraveno v § 11 odst. 3 AutZ, kde je uveden i demonstrativní výčet práv náležejících do tohoto oprávnění. Jedná se zejména o právo autora udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li tento zákon jinak (viz např. § 51 AutZ, kdy je nabyvateli licence umožněna taková úprava nebo změna díla, u které lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor vzhledem k okolnostem užití svolil). Možnost provádět jakékoli změny či úpravy díla, které zasahují do uměleckého pojetí díla, je výlučným právem autora a jiné osoby tedy mohou provádět takové úpravy pouze se souhlasem autora.

Součástí práva na nedotknutelnost díla je též právo autora na to, aby jeho dílo nebylo, je-li užíváno jinou osobou, užíváno způsobem snižujícím jeho hodnotu; zákon proto stanoví zákaz takového užití. V návaznosti na uvedený zákaz zákon upravuje pojem práva tzv. autorského dohledu, tj. práva autora na dohled nad plněním této povinnosti jinou osobou, ledaže vyplývá jinak z povahy díla nebo jeho užití, anebo nelze-li po uživateli spravedlivě požadovat, aby autorovi výkon práva na autorský dohled umožnil.¹⁸

---

¹⁷ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 148

¹⁸ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. vydání. Praha: Linde, 2005, str. 82

Výčet práv na nedotknutelnost díla uvedený v ustanovení § 11 odst. 3 AutZ je pouze demonstrativní. Do skupiny těchto práv náleží i právo na autorskou korekturu uvedené v § 56 odst. 4 AutZ.

Autorovi jako fyzické osobě náleží všeobecná osobnostní práva dle § 11 a násl. OZ, jež je třeba odlišovat od osobnostních práv autorských. Ochrana těchto práv je autorovi poskytována nezávisle na sobě a v konkrétním případě je potřeba rozlišit, zda se jedná o zásah do osobnostních práv všeobecných či autorských. Rozhodující bude v daném případě skutečnost, zda zásah a jeho účinky směřují vůči vlastnosti určité fyzické osoby (autora) vyjadřovat se uměleckým či vědeckým tvůrčím způsobem, popř. tyto účinky směřují přímo vůči dílu jako výsledku této činnosti, nebo zda dochází k zásahu do sféry obecné ochrany osobnosti, jako je zejména dobré jméno či dobrá pověst osoby.¹⁹

2.3 Majetková práva

Autorskými právy s hospodářským významem jsou majetková autorská práva, jež je možno rozdělit na dvě základní části, na právo dílo užít a na jiná majetková práva. Právo dílo užít obsahuje zejména právo autora užít své dílo a také právo udělit oprávnění třetí osobě k výkonu tohoto práva. Jiná majetková práva tvoří dle ustanovení § 24 a 25 AutZ právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu.

Z quasidualistické koncepce autorského práva vyplývá skutečnost, že majetková autorská práva jsou stejně jako osobnostní autorská práva nepřevoditelná, autor se jich nemůže vzdát a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí. Toto ovšem neplatí pro pohledávky vzniklé z majetkových autorských práv, neboť ty lze postihnout výkonem rozhodnutí.

Na rozdíl od čistě dualistické právní úpravy není v našem právním řádu umožněn pravý, translativní převod majetkových autorských práv. Dispozice s majetkovými autorskými právy je možná pouze na základě konstitutivního, nepravého, převodu, tedy na základě poskytnutí oprávnění dílo užít (licence). Poskytnutím oprávnění dílo užít autorovo právo nezaniká, je pouze omezeno tím, že autor musí strpět užití díla danou

---

¹⁹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 147

osobou v rozsahu poskytnuté licence. V případě zániku licence opět dochází ke konsolidaci práva do původního stavu k rukám autora.

Majetková autorská práva nejsou ze své povahy součástí společného jmění manželů dle ustanovení § 143 OZ, kdy jeho součástí se stávají pouze výnosy z těchto práv. Nejednoznačná byla situace v otázce, zda součástí společného jmění manželů je hmotný substrát, jehož prostřednictvím je dílo vyjádřeno, což se týká zejména výtvarných děl. Na základě teorie rozlišování autorského práva k autorskému dílu jako nehmotnému statku a vlastnického práva k hmotnému substrátu, jehož prostřednictvím je dílo vyjádřeno, dochází teorie k závěru, že hmotný substrát je předmětem společného jmění manželů, ovšem vzhledem k tomu, že na této věci vážnou autorská práva, je následné nakládání s touto věcí jedním z manželů omezeno výkonem autorského práva druhého manžela.²⁰

Majetková autorská práva jsou na rozdíl od osobnostních autorských práv předmětem dědictví a na základě tohoto mohou majetková práva připadnout i právnické osobě. Pro přechod těchto práv platí ustanovení občanského zákoníku o dědění. Autorský zákon upravuje pouze případ, kdy by se dědicem stal stát. V takovém případě vykonává tato práva Státní fond kultury České republiky a v případě děl audiovizuálních Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie.

Dle ustanovení § 26 odst. 4 AutZ přísluší dědicům majetková práva autora, až na práva, jež jsou spjata přímo s osobou autora a to právo na odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora a právo na autorskou korekturu.²¹

Majetková autorská práva sice smrtí autora nezanikají, ovšem jejich trvání není časově neomezené. Dle ustanovení § 27 odst. 1 AutZ trvají obecná majetková autorská práva po dobu života autora a sedmdesát let po jeho smrti. Bernská úmluva ve svém čl. 7 stanoví dobu trvání majetkových práv na dobu autorova života a padesát let po jeho smrti, ovšem nynější autorský zákon dobu ochrany z důvodu prodlužujícího se lidského života prodloužil oproti dřívější úpravě na sedmdesát let od smrti autora. Současně obsahuje autorský zákon v ustanovení § 106 odst. 2 úpravu doby trvání majetkových práv, jež začala běžet před účinností tohoto zákona, nebo jež skončila před nabytím účinnosti tohoto zákona, ale podle tohoto zákona by ještě trvala. Tato doba ochrany se obnovuje na zbývající dobu. Zákon však současně stanoví výjimku pro rozmnoženiny děl, u kterých

---

²⁰ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 313

²¹ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 41

se doba ochrany prodlužuje, ale které byly oprávněně pořízeny před účinností tohoto zákona. Tyto rozmnoženiny lze volně rozšiřovat ještě dva roky po nabytí účinnosti autorského zákona.

Zvláštní ustanovení o době trvání majetkových autorských práv platí pro díla spoluautorů a díla anonymní či pseudonymní. U děl spoluautorských počíná doba trvání majetkových práv od okamžiku smrti autora, který ostatní přežil. U děl anonymních a pseudonymních, u kterých není jméno autora všeobecně známo nebo který se v průběhu doby stanovené § 27 odst. 2 věta první AutZ neprohlásí, platí, že majetková práva trvají sedmdesát let od oprávněného zveřejnění díla. Tato úprava se použije i na díla kolektivní, jejichž autoři nejsou u díla nebo na díle při jeho zpřístupnění veřejnosti jako autoři uvedeni, a to z důvodu, že u těchto děl by mohlo být problematické identifikovat všechny osoby autorského kolektivu.

Zvláštní úprava doby trvání majetkových autorských práv platí též pro díla, pro která není pro počítání doby trvání majetkových práv rozhodná smrt autora a která nebyla zveřejněna po dobu sedmdesáti let od svého vytvoření. Pro tato díla platí, že po uplynutí doby sedmdesáti let od vytvoření díla majetková práva k takovým dílům zanikají. Ovšem pro tato díla platí též ustanovení § 28 odst. 2 a 3 AutZ, kdy osobě, která toto dílo, jež nebylo dosud zveřejněno a jemuž uplynula doba trvání majetkových práv, poprvé zveřejní, vznikají takovým zveřejněním výlučná majetková práva, která trvají dvacet pět let od zveřejnění díla.

Pro běh ochranné doby trvání majetkových práv se z praktických důvodů stanoví jednotný počátek na první den roku následujícího po roce, v němž došlo k rozhodné skutečnosti (např. k smrti autora nebo zveřejnění díla).²²

2. 3. 1 Právo dílo užít

Dle ustanovení § 12 odst. 1 AutZ má autor právo užít své dílo v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky. Změnou či zpracováním díla nedochází k zániku díla původního, může však dojít ke vzniku autorského práva k výsledku této změny nebo zpracování díla jiné osobě. Práva autora původního díla ovšem zůstávají zachována a k užití odvozeného díla

---

²² Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 43

nebo k udělení oprávnění k jeho užití je vždy třeba souhlasu autora díla původního s výjimkou případů volného užití a zákonné licence.

K užití díla osobou odlišnou od autora může dojít několika způsoby, a to buď se svolením autora, jež je udělováno uživateli díla smlouvou, a to typicky smlouvou licenční upravenou v ustanovení autorského zákona v § 46 a násl. Dále může k užití dojít bez svolení autora a to dvěma způsoby. Buď na základě volného užití či zákonné licence, nebo v případě děl spoluautorských na základě výroku soudu, jež v dané situaci nahrazuje projev vůle některého ze spoluautorů, který bez vážného důvodu brání v nakládání s dílem.²³ Druhým způsobem, jak dochází k užití díla bez souhlasu autora, je neoprávněné užití díla bez některého z právních důvodů stanovených autorským zákonem. V takovém případě má autor, osoba oprávněná z majetkových práv a v některých případech též uživatel výhradní licence nárok na uplatnění prostředků ochrany dle § 40 a násl. AutZ.

Od práva dílo užit je třeba odlišit právo k jinému nakládání s dílem (např. zpracování, zařazení do souboru), které je obsahem osobnostních autorských práv autora a nabyvatel licence musí mít k tomuto jinému nakládání s dílem zvláštní souhlas autora, jak vyplývá z § 51 AutZ. Takovéto nakládání s dílem v rámci osobnostních práv souvisí zejména s otázkou nedotknutelnosti díla.

Poskytne-li autor oprávnění k výkonu práva dílo užit, jeho právo tím nezaniká, vzniká mu ovšem povinnost strpět zásah do svého práva dílo užit jinou osobou v rozsahu poskytnutého oprávnění. Autorovi je jeho právo tedy pouze omezeno vzniklou povinností strpět zásah.

Jelikož autorovi nezaniká právo k dílu jako nehmotnému statku ani v situaci, kdy převede na jinou osobu vlastnické právo k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, např. k samotnému obrazu či soše, obsahuje autorský zákon ve svém § 26 odst. 3 právo na přístup k nosiči díla (*droit d'accès*). Jedná se o právo autora požadovat na vlastníku věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, aby mu ji zpřístupnil, pokud je to třeba k výkonu práv autorských, například pokud autor prodal originál svého díla výtvarného. Autor má právo, aby mu vlastník přiměřeným způsobem umožnil přístup k tomuto dílu např. k pořízení reprodukce či fotodokumentace. Jelikož je toto právo zařazeno mezi práva majetková, přechází také na dědice majetkových autorských práv.

---

²³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 146

Výkon tohoto práva autora je však omezen oprávněnými zájmy vlastníka věci, zejména není vlastník věci povinen autorovi dílo vydat. Je však povinen na autorovu žádost a jeho náklady zhotovit fotografii díla nebo jeho rozmnoženinu a odevzdat ji autorovi. Toto omezení vlastníka věci je pak třeba vztáhnout na jakéhokoli držitele věci.²⁴

Autorský zákon nedefinuje pojem užití díla. Stanoví ovšem ve svém § 12 odst. 4 a 5 demonstrativní výčet způsobů užití díla, jímž je zejména právo na rozmnožování díla, právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla, právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla, právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla a právo na sdělování díla veřejnosti. Do novely autorského zákona z roku 2006, která novelizovala znění odst. 5, byl tento výčet taxativní a umožňoval definovat pojem užití díla, neumožňoval ovšem pružně reagovat na vývoj techniky.

Za užití díla není považováno vnímání díla (duševní konzumace), jímž je např. poslech hudby nebo knihy a prohlížení ilustrací.

Jednotlivé způsoby užití díla, vyjmenované v § 12 odst. 4 AutZ jsou dále rozvedeny v § 13 až 17 pro autorská díla šířená ve hmotné podobě a v § 18 až 23 pro autorská díla šířená v nehmotné podobě. Každé užití díla jedním ze stanovených způsobů je samostatným způsobem užití díla a k jako takovému je třeba udělení oprávnění autorem.

Prvním ze způsobů užití díla dle výčtu v autorském zákoně je právo na rozmnožování díla, jímž se rozumí zhotovení dočasných nebo trvalých rozmnoženin díla nebo jeho části, přímých i nepřímých a to jakýmkoli prostředky v jakékoli formě, např. ve formě tiskové, elektronické. V § 13 odst. 2 AutZ jsou zmíněny možné způsoby a formy rozmnožování díla.

Dalším způsobem užití díla je dle § 14 AutZ rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla, kdy dílo musí být vyjádřeno v hmotné podobě a které se týká zejména výtvarných děl. Rozšiřováním se rozumí prodej nebo jiný převod vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla a to včetně jeho nabízení za tímto účelem. V druhém odstavci daného ustanovení je upraveno vyčerpání práva na rozšiřování. K vyčerpání autorova práva na rozšiřování dochází dle této úpravy prvním prodejem nebo jiným prvním převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla v hmotné podobě uskutečněným autorem nebo s jeho souhlasem na území členského státu Evropských společenství nebo jiné smluvní strany Dohody o Evropském hospodářském prostoru.

---

²⁴ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 22

Autorovo právo je pak vyčerpáno pro toto území. Nabyvatel originálu nebo rozmnoženiny díla ovšem nenabývá spolu s hmotným substrátem oprávnění k užití tohoto díla jiným způsobem.

Právo na pronájem díla a právo na půjčování díla se také z povahy věci týkají originálu díla nebo rozmnoženiny díla v hmotné podobě. V obou případech se jedná o právo na zpřístupnění díla na dobu určitou. Rozdílem mezi oběma právy je skutečnost, že pronájem se uskutečňuje za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, zatímco k půjčování za tímto účelem nedochází. Další odlišnost od pronájmu spočívá v tom, že zpřístupňování díla se uskutečňuje prostřednictvím zařízení přístupného veřejnosti.

§ 17 AutZ upravuje pro výtvarná díla typický způsob užití díla a to právo na vystavování. Vystavovat je možné též pouze originál nebo rozmnoženinu díla v hmotné podobě a dochází k němu umožněním shlédnutí nebo jiného vnímání díla. Zákon uvádí i demonstrativní výčet děl, která je možno vystavovat. Výstava sama o sobě může být samostatným dílem souborným, pokud naplní znaky autorského díla. Zařazení díla do souboru a jeho další užívání v této podobě je však možné pouze se souhlasem autora.²⁵

Následující ustanovení autorského zákona upravují sdělování díla veřejnosti v nehmotné podobě. Úprava tohoto způsobu užití díla reaguje na technologický vývoj posledních desítek let.

Dle obecných ustanovení v § 18 AutZ je sdělováním veřejnosti zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově. Druhý odstavec se věnuje sdělování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí, tedy zejména pomocí sítě internetu. Sdělování díla prostřednictvím internetu a jiných sítí vyvolává v současné době řadu otázek, zejména ohledně jednání, kterým může docházet k neoprávněnému sdělování díla veřejnosti a vzniku autorskoprávní odpovědnosti za toto jednání.

Sdělováním díla veřejnosti nedochází k vyčerpání práv autora na toto sdělování díla, neboť je to z povahy sdělování díla v nehmotné podobě vyloučeno.

---

²⁵ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 213

2.3.2 Jiná majetková práva

Vedle základního majetkového práva dílo užít upravuje autorský zákon také související majetková autorská práva, kterými je právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu.

2.3.2.1 Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého

Autorský zákon upravuje v § 24 právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého, které se řadí mezi jiná majetková práva.

Jedná se o právo autora na odměnu v případě, že je originál uměleckého díla, který autor převedl do vlastnictví jiné osoby, dále prodáván za kupní cenu 1 500 EUR²⁶ a více, a to v případě, že se takového prodeje jako prodávající, kupující či zprostředkovatel účastní obchodník s originály uměleckých děl. Autorská odměna za užití díla zůstává tímto právem nedotčena.

Stejně jako ostatní majetková práva, trvá i toto právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého po dobu života autora a 70 let po jeho smrti. Toto právo se tedy vztahuje na poměrně moderní díla a díla současných umělců.

Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého, neboli droit de suite, upravuje náš právní řád již od účinnosti autorského zákona z roku 1926 a obsahovaly ho i všechny následující autorské zákony²⁷. Tehdejší úprava hovořící o podílu na vyšším zisku (později o právu na slušné vyrovnání) však nebyla totožná s úpravou současnou. Autor díla měl právo na slušné vypořádání na každém nabyvateli, který dalším prodejem získal společensky neodůvodněný majetkový prospěch. Otázka neodůvodněného majetkového prospěchu již v dnešní právní úpravě pro toto právo není relevantní a autor má právo na dodatečnou odměnu bez posuzování tohoto neodůvodněného majetkového prospěchu.

Podstatou tohoto práva je získání slušného vypořádání pro autora, neboť se stává, že autor prodá originál svého díla ještě v době, kdy jeho tvorba není ještě tolik oceňována, a

---

²⁶ Což činí přibližně částku 37.500,- Kč.

²⁷ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 22str. 34

odměna za takto prodaný originál díla zdaleka nedosahuje výše ceny tohoto originálu dosahované při pozdějším prodeji vlastníky originálu tohoto díla.²⁸

Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu je právem absolutním, k jeho relativizaci dochází následným prodejem originálu díla uměleckého, nikoli na základě jiného převodu vlastnictví. Tento prodej musí být dle novely autorského zákona z roku 2006 uskutečněn za kupní cenu v minimální výši 1 500 EUR.

Další podmínkou vzniku tohoto práva je účast obchodníka s originály uměleckých děl, kterým je dle ustanovení zákona provozovatel galerie, dražebník nebo jiná osoba, která soustavně obchoduje s uměleckými díly. Autor tedy nebude mít právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla v případě, že se tohoto prodeje na obou stranách účastní přímo osoby jako nepodnikatelé bez účasti obchodníka jako profesionálního zástupce či zprostředkovatele.

Obchodník s originály uměleckých děl může při prodeji vystupovat na straně prodávajícího, kupujícího či jako zprostředkovatel prodeje.

Dle dikce § 24 odst. 1 AutZ je obchodníkem osoba, která soustavně obchoduje s uměleckými díly. Tato osoba tak tedy musí činit za účelem zisku a musí splňovat pojmové znaky podnikání dle § 2 odst. 1 ObchZ. Takovou osobou tedy ze své povahy nebudou muzea a galerie muzejní povahy.

Autorský zákon v ustanovení § 24 odst. 3 AutZ vymezuje, co se pro účely tohoto práva rozumí originálem díla uměleckého. Originálem uměleckého díla je hmotný nosič, prostřednictvím kterého je dílo vyjádřeno a který je předmětem prodeje. Tímto originálem uměleckého díla není dle autorského zákona pouze nosič díla výtvarného (např. obraz, socha, rytina), ale i nosič děl jiných, děl fotografických, děl vyjádřených způsobem podobným fotografii a děl užitého umění (např. keramika, sklo či autorský šperk).

Originálem se pro účely tohoto práva na odměnu při opětovném prodeji rozumí nejen originál díla, ale též rozmnoženina, která se považuje za originál uměleckého díla. Takovými rozmnoženinami jsou rozmnoženiny, které byly zhotoveny v omezeném počtu samotným autorem nebo pod jeho vedením a jsou očíslovány, podepsány nebo umělcem jinak řádně prohlášeny za pravé.

Autorský zákon sám podává negativní vymezení originálu uměleckého díla. Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla se nevztahuje na díla

---

²⁸ Knap, K. Smluvní vztahy v právu autorském. 1. vydání. Praha: Orbis, 1967, str. 91

architektonická vyjádřená stavbou (chybí prvek osobního zhotovení autorem), díla užitého umění, nesplňují-li znaky originálu uměleckého díla, a rukopisy skladatelů a spisovatelů.

Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla je právem povinně kolektivně spravovaným [§ 96 odst. 1 písm. a) bod 5 AutZ]. Autor jej tedy nemůže vykonávat sám, ale pouze prostřednictvím příslušného kolektivního správce, kterým je GESTOR – ochranný svaz autorský.

Výše autorské odměny při opětném prodeji originálu uměleckého díla je stanovena kogentně v příloze č. 1 k autorskému zákonu. Její výše je určena procenty z kupní ceny. Výše procentní sazby závisí na výši kupní ceny. Autorský zákon zároveň stanoví hranici odměny při opětném prodeji originálu. Tato odměna nesmí přesáhnout částku 12 500 EUR.

Osobou povinnou platit odměnu za opětný prodej originálu není pouze obchodník, jak tomu bylo do novely z roku 2006, ale obchodník a prodávající společně a nerozdílně, neboť prodávající je stejně jako obchodník osobou, která prodejem získá prospěch, na jehož podíl má autor právo. Osoba prodávajícího ovšem nemusí být veřejně známa, může být utajována, a tudíž se jeví nejúčinnější stanovení povinnosti hradit dodatečnou odměnu z takového prodeje prodávajícímu i obchodníkovi společně a nerozdílně²⁹

Tyto osoby jsou zavázány společně a nerozdílně (solidárně). Kolektivní správce je tedy oprávněn požadovat úhradu odměny za opětný prodej originálu na kterémkoli z dlužníků v plné výši.

S ohledem na zvláštní postavení galerií, které získávají umělecká díla přímo od autorů, stanoví § 24 odst. 4 AutZ výlukou z práva na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla. Právo na odměnu se nevztahuje na první opětný prodej, pokud prodávající získal originál uměleckého díla přímo od autora a to méně než tři roky před opětným prodejem a zároveň kupní cena originálu při opětném prodeji nepřesahuje částku 10 000 EUR.

---

²⁹ Faladová, A. Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla. Praha, 2011. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta právnická, Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

2.3.2.2 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu

Autorský zákon v ustanovení § 25 reaguje na celosvětový vývoj reprodukční techniky, která umožňuje masové rozmnožování uveřejněných děl pro osobní či vlastní vnitřní potřebu. Důsledkem tohoto rozmnožování je snížení odbytu vyrobených rozmnoženin děl, což je v rozporu s oprávněnými zájmy autora a dalších osob, zejména pokud jsou odměňováni podle počtu prodaných rozmnoženin.

Autorský zákon tedy dává autorům právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu fyzické osoby či pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby.

Toto právo na odměnu není koncipováno jako právo na odměnu za užití či pořízení rozmnoženiny díla, ale jako právo na odměnu z vytvoření či získání možnosti a podmínek pro pořizování těchto rozmnoženin.³⁰ Užití díla pořízením jeho rozmnoženiny pro osobní potřebu nebo vlastní vnitřní potřebu tedy zůstává nedotčeno a je stále dovoleno přímo zákonem v ustanovení § 30 a § 30a AutZ a je bezplatné.

Bernská úmluva ve svém čl. 6 odst. 2 ponechává na zákonodárství států Unie, zda dovolí rozmnožování děl literárních a uměleckých v určitých zvláštních případech, pokud takové rozmnožování nebude narušovat normální využívání díla a nezpůsobí neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora. Náš autorský zákon tuto možnost upravuje a dovoluje rozmnožování děl k osobní a vlastní vnitřní potřebě. Aby nedošlo ke vzniku újmy oprávněným zájmům autora, upravuje autorský zákon právo na odměnu v souvislosti s tímto rozmnožováním.

Dle současného zákonného pojetí je právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu či vlastní vnitřní potřebu právem absolutní povahy erga omnes (tj. výlučným), které se relativizuje při vzniku právních skutečností vymezených autorským zákonem.³¹

Jedná se o odměnu, která je náhradou za snížený zisk autora za užití díla, který je způsoben hospodářskou činností jiných osob. Jedná se zejména o obchodní výrobu a dovoz

---

³⁰ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 37

³¹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 295

nenahraných nosičů záznamů děl a kopírovacích přístrojů, a také o poskytování některých rozmnožovacích služeb.

Ustanovení odstavce 1 vymezuje předmět práva na dodatkovou odměnu, neboť ne všechna zveřejněná díla jsou způsobilá k rozmnožování pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na papír nebo podobný podklad nebo přenesením pomocí přístroje na nenahrané nosiče záznamu. V případě reprografického rozmnožování půjde zejména o díla literární a díla vyjádřená náčrtem, kresbou či jinou malířskou nebo grafickou technikou nebo fotografií.

Autorský zákon podrobně vymezuje osoby, které jsou povinny platit dodatkovou odměnu, neboť právní skutečnosti, při kterých vzniká autorovi právo na dodatkovou odměnu, jsou velmi široké a různorodé.

Těmito osobami jsou:

1. výrobci, dovozci, příjemci, popř. dopravci nebo zasílatelé, pokud jde o:
  - a) přístroje k pořizování rozmnoženin zvukových nebo zvukově obrazových záznamů děl,
  - b) přístroje k pořizování tiskových rozmnoženin děl,
  - c) nenahraných nosičů zvukových nebo zvukově obrazových záznamů děl,
2. poskytovatelé tiskových rozmnožovacích služeb za úplatu.³²

Relativizace práva na zaplacení dodatkové odměny je závislá na dalších právních skutečnostech stanovených autorským zákonem. Dodatková odměna přísluší autorovi při dovozu, přijetí nebo při prvním prodeji přístroje k zhotovování rozmnoženin záznamů, přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin a nenahraných nosičů záznamů.

Dodatkovou odměnu však není určena osoba povinna hradit v případě, kdy výše uvedené přístroje či nenahrané nosiče vyváží či odesílá za účelem jejich dalšího prodeje a vývozu a v případě užití přístrojů a nosičů k rozmnožování děl na základě licenčních smluv osobami při jejich vlastním podnikání, neboť by se jednalo o dvojí či vícenásobné hrazení dodatkové odměny za totéž zboží v různých státech.

Právo na dodatkovou odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu je právem povinně kolektivně spravovaným. Na vyplacení odměny tedy nemá nárok přímo autor, ale děje se tak prostřednictvím kolektivního správce, kterým je v tomto případě Ochranná organizace autorská – sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl.

---

³² Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 299

Osoby povinné platit dodatkovou odměnu jsou povinny kolektivnímu správci vždy za kalendářní pololetí předkládat informace o skutečnostech rozhodných pro určení výše odměny.

3. Mimosmluvní užití díla

Autorské právo umožňuje jakékoli osobě ve stanovených případech užit dílo bez udělení oprávnění k užití díla na základě licenční smlouvy. Jedná se o tři situace:

- a) užití volného díla,
- b) volné užití, a
- c) užití na základě zákonné licence, ať již úplatně či bezúplatně.

3.1 Volné dílo

Jelikož majetková autorská práva k dílu netrvalí po neomezeně dlouhou dobu, jejich doba trvání je zákonem omezena, stává se po uplynutí této zákonem stanovené doby dílo dílem volným, jež může každý užít (viz § 28 odst. 1 AutZ). Ve svém užití je však omezen postmortální ochranou a případným právem zveřejnitel dosud nezveřejněného díla dle § 28 odst. 2 a 3 AutZ.

3.2 Volné užití a zákonné licence

Právo dílo užít je ze zákona omezeno volným užitím díla a zákonnými licencemi, tzv. bezesmluvním užitím díla. Účelem institutů bezesmluvního užití díla je řešit střet oprávněných zájmů autora (nebo jiné osoby) se zájmy obecnými (zájmy veřejnosti) tak, aby výkonem absolutního autorského práva nedošlo k narušení rozumného uspořádání vztahů ve společnosti.³³ Jelikož se jedná o zásah do autorova výlučného práva, je v § 29 odst. 1 stanoven tzv. tříkrokový test, který stanoví podmínky bezesmluvního užití díla. Tento tříkrokový test představuje nejen výkladové pravidlo, ale působí především jako legální zákaz aplikace jednotlivých skutkových podstat bezesmluvního užití děl na takové konkrétní případy, které by s ním byly svou povahou v rozporu, ačkoli by se formálně jednalo o jednu ze zákonných licencí. Tříkrokový test je tedy jakousi materiální

---

³³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Prah: C. H. Beck, 2007, str. 339

podmínkou bezesmluvního užití díla a jednotlivé zákonné skutkové podstaty představují podmínku formální, přičemž pro dovolenost užití díla je třeba splnění obou podmínek.³⁴

Výčet případů zákonem umožněného bezesmluvního užití je z důvodu, že se jedná o zásah do autorova výlučného práva, stanoven taxativně v ustanovení § 29 a násl. AutZ.

Další z podmínek volného užití a zákonných licencí je nutnost, aby příslušné dílo bylo již zveřejněno, s výjimkou případů vyjmenovaných v § 29 odst. 2 AutZ.

Volným užitím díla se rozumí užití díla, mimo počítačové programy a elektronické databáze, pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Takové užití zákon nepovažuje za užití v autorskoprávním smyslu. Z důvodu právní jistoty stanoví autorský zákon ve svém § 30 odst. 2, že do autorského práva tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla.

Pro volné užití díla je tedy podstatný účel užití, který je určující pro posouzení, zda se jedná o volné užití díla či nikoli. Volné užití je tedy umožněno pouze fyzickým osobám pro jejich osobní potřebu. Zákon však nedefinuje pojem osobní potřeby. Je jí užití díla v soukromí uživatele, v rámci domácnosti zhotovitele rozmnoženiny a osob jemu blízkých.³⁵ Osobní potřebou tedy není užití díla za účelem hospodářského nebo obchodního prospěchu uživatele nebo jiných osob a veřejné užívání díla, neboť užití pro osobní potřebu je vždy povahově neveřejné. Z volného užití díla je tedy vyloučeno sdělování díla veřejnosti. Další omezení volného užití je uvedeno v § 30 odst. 3 AutZ.

Zákon hovoří o zhotovení rozmnoženiny či napodobeniny, tedy hovoří v jednotném čísle. Z daného ovšem nelze usuzovat, že lze zhotovit pouze jednu rozmnoženinu, zákon nikde nestanoví dovolené množství pořízených rozmnoženin. Otázku možného množství rozmnoženin pro osobní potřebu bude potřeba v každém jednotlivém případě posuzovat dle souladu s tzv. tříkrokovým testem.

Pro rozmnoženinu nebo napodobeninu výtvarného díla obsahuje zákon speciální ustanovení týkající se povinnosti označení rozmnoženiny nebo napodobeniny jako takové z důvodu, aby nemohlo dojít k záměně s originálem.

V dalším odstavci zákon pro rozmnoženiny nebo napodobeniny výtvarného díla zdůrazňuje, že takovéto mohou být použity pouze pro osobní potřebu fyzické osoby, ačkoli

---

³⁴ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 340

³⁵ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 345

tato povinnost vyplývá již z obecného ustanovení o volném užití díla a platí nejen pro díla výtvarná.

Volnému užití zhotovení rozmnoženiny výtvarného díla dle § 30 AutZ je podobná zákonná licence k rozmnožování na papír nebo podobný podklad dle § 30a AutZ, která se ovšem liší v okruhu osob oprávněných k zhotovení rozmnoženiny a ve formě rozmnoženiny, která je pro tuto zákonnou licenci omezena na rozmnoženinu na papír nebo podobný podklad.

Dle této zákonné licence do práva autorského nezasahuje fyzická osoba, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba a osoba, která pro tyto osoby pro jejich osobní potřebu nebo vlastní vnitřní potřebu na objednávku zhotoví tiskovou rozmnoženinu díla na papír nebo podobný podklad. Stejně jako v případě volného užití musí být i rozmnoženina zhotovená dle § 30a AutZ jako rozmnoženina označena a musí být užitá pouze pro osobní potřebu nebo vlastní vnitřní potřebu. Zároveň v situaci, kdy rozmnoženinu zhotovuje poskytovatel rozmnožovacích služeb, je povinen zaplatit dodatečnou odměnu dle § 25 AutZ.

Další ze zákonných licencí týkající se výtvarných děl je licence k užití díla za účelem propagace výstavy nebo prodeje originálů či rozmnoženin uměleckých děl, kdy jsou vyobrazení těchto děl tradičně zařazována do katalogu výstavy, který slouží k její propagaci. Je-li to obvyklé, je nutné v katalogu uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo uvést jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost spolu s názvem díla. Katalog vystavených děl lze dále užít, například rozmnožováním a rozšiřováním katalogu. Užití děl je ovšem omezeno co do rozsahu, a to pouze v míře nezbytné k propagaci takové akce.

Do autorského práva nezasahuje ani osoba, která kresbou, malbou nebo grafikou, fotografií nebo filmem nebo jinak zaznamená nebo vyjádří dílo, které je trvale umístěno na náměstí, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství. Do autorského práva nezasahuje ani ten, kdo takto vyjádřené, zachycené nebo zaznamenané dílo dále užije. Jelikož z dikce zákona plyne, že se jedná o dílo trvale umístěné na veřejném prostranství, bude se v případě výtvarných děl jednat zejména o díla sochařská (např. sochy, plastiky).

Uvedená zákonná licence se ovšem nevztahuje na pořízení rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou nebo rozmnožování nebo rozšiřování díla formou trojrozměrné rozmnoženiny.

Jednu z dalších zákonných licencí týkající se výtvarných děl upravuje § 39 AutZ. Toto ustanovení upravuje podmínky tzv. výstavní licence, kdy do práva autorského nezasahuje vlastník ani osoba, která si od vlastníka vypůjčí originál či rozmnoženinu díla výtvarného, fotografie nebo díla vyjádřeného postupem podobným fotografii, vystavuje-li takové dílo nebo je k vystavení bezplatně poskytne. Tato zákonná licence omezuje autorovo právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla. Aplikace této zákonné licence může být ovšem autorem vyloučena při převodu vlastnického práva k originálu či rozmnoženině díla. Autorovo oprávnění k učinění záповědi je omezeno na první převod vlastnického práva k originálu či rozmnoženině díla, po tomto prvním převodu oprávnění autora zaniká. Zákon však stanoví jako podmínku pro vyvolání právních účinků záповědi vůči vystavovateli či vypůjčitelu originálu či rozmnoženiny díla vědomost této osoby o záповědi. Pro posouzení této vědomosti stanoví autorský zákon nevyvratitelnou právní domněnku, podle které se vědomost vystavovatele o záповědi předpokládá v případě, že zapovězení je zapsáno v rejstříku vedeném příslušným kolektivním správcem.

4. Licenční smlouva k užití výtvarného díla

4.1 Povaha licenční smlouvy

Autorskoprávní licence je základní formou dispozice s autorskými díly.

Licenční smlouvou uděluje autor oprávnění k užití díla a nabyvatel získává majetkové oprávnění dílo užit a zavazuje se autorovi poskytnout autorskou odměnu, nejedná-li se o licenční smlouvu bezúplatnou.

Jelikož jsou majetková autorská práva jako taková nepřevoditelná, nejedná se v případě licenční smlouvy o translativní převod práva dílo užit. Jedná se pouze o tzv. konstitutivní (nepravý) převod autorského práva, jehož podstatou není zcizení práva, ale pouhé zřízení (konstituce) užívacího oprávnění. Samo právo dílo užit zůstává i nadále autorovi díla, vzniká mu ovšem povinnost zdržet se takových jednání, kterými by znemožňoval řádný výkon užívacího oprávnění nabytého jinou osobou³⁶.

Licenční smlouva je upravena v autorském zákoně v § 46 a násl., v § 56 a 57 jsou upraveny dva podtypy licenční smlouvy, a to licenční smlouva nakladatelská a smlouva podlicenční. Vedle licenční smlouvy zná autorský zákon i mimosmluvní užití díla, která představují výjimku ze zásady smluvního užití díla a jsou jistým omezením práva autora.

K užití autorského díla může dojít nejen na základě licenční smlouvy upravené v autorském zákoně, ale též na základě licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví dle ustanovení obchodního zákoníku.

4.2 Podstatné náležitosti licenční smlouvy

Licenční smlouva je dvoustranný právní úkon a jako takový musí splňovat obecné náležitosti pro právní úkony stanovené v § 37 a násl. OZ. Pro vznik licenční smlouvy platí obecně pravidla stanovená občanským zákoníkem, ovšem od novelizace autorského zákona v roce 2006 stanoví autorský zákon zvláštní pravidla pro uzavření licenční smlouvy dle autorského zákona. Tato zvláštní pravidla jsou obsažena v § 46 odst. 5 a 6 AutZ. Podle těchto pravidel může návrh na uzavření licenční smlouvy směřovat vůči neurčitému

---

³⁶ Tůma, P. Smluvní licence a autorském právu, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 11

(neindividualizovanému) okruhu osob. Rovněž může být provedena akceptace bez vyrozumění oferenta provedením určitého úkonu s přihlédnutím k obsahu návrhu smlouvy nebo k praxi či zvyklostem, které mezi sebou strany zavedly.

V § 46 odst. 1 AutZ jsou stanoveny podstatné náležitosti licenční smlouvy. Jedná se o ustanovení kogentní a jejich nedostatek či nedostatek jedné z nich má za následek absolutní neplatnost licenční smlouvy. Není však vyloučeno, že ujednání bude mít znaky jiného právního úkonu, který bude platný.³⁷

Podstatné obsahové náležitosti typové autorskoprávní licenční smlouvy (essentialia negotii) jsou (taxativně) stanoveny takto:

- určení díla,
- projev vůle poskytnout oprávnění k užití díla (licenci),
- ujednání o odměně, pokud z jednání stran nevyplývá vůle uzavřít smlouvu i bez určení výše odměny.³⁸

Pro ostatní obvyklé náležitosti licenční smlouvy (např. způsob užití díla, rozsah užití díla, součinnost autora, ujednání o výhradnosti licence, apod.) stanoví autorský zákon dispozitivní ustanovení, která se použijí, pokud není sjednáno jinak.

4.3 Určení díla

Dílo, jež má být předmětem licenční smlouvy, musí být ve smlouvě řádně určeno, např. názvem a druhem díla a jeho vlastnostmi. V oblasti výtvarných děl je vhodné při určení díla odkázat na vyobrazení díla v příloze smlouvy, jež se stane nedílnou součástí licenční smlouvy.

Licenční smlouvu je možné uzavřít i pro díla dosud nevytvořená, ovšem i ta musí být ve smlouvě specifikována (např. druhem děl, množstvím, dobou vytvoření), aby nedošlo k neurčitosti licenční smlouvy a její neplatnosti.

---

³⁷ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 478

³⁸ Tůma, P. Smluvní licence v autorském právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 27

4.4 Závazek licence

Obsahem hlavního závazku autora z licenční smlouvy (který je často autorovým závazkem jediným), je poskytnutí oprávnění užít dílo, tj. licence. Jedná se o zřizovací (konstitutivní) projev vůle, kterým autor uděluje jiné osobě uživatelské oprávnění k předmětu licence. Konstituce tohoto (odvozeného) oprávnění povahově obtojí vedle existence samotného subjektivního výlučného autorského práva, které se autorovi zachovává.³⁹

Licenci lze sjednat jako výhradní či jako nevýhradní. Není-li ve smlouvě uvedeno, o jakou licenci se jedná, má se za to, že jde o licenci nevýhradní (§ 47 odst. 1 AutZ). Poskytovatel výhradní licence nesmí poskytnout licenci třetí osobě a je povinen se i sám zdržet výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil (výhradní licence výlučná), není-li ve smlouvě sjednáno jinak (výhradní licence omezená).

Autor se poskytnutím výhradní licence omezuje ve výkonu svého majetkového práva dílo užít. Toto právo mu ovšem zůstává zachováno, je pouze dobrovolně staveno (sistováno) ve prospěch nabyvatele licence. V případě zániku licence dochází k jeho konsolidaci v osobě autora.

Obsahem licence je právo nabyvatele dílo užít v rozsahu poskytnuté licence. Z hlediska vzniku autorskoprávní odpovědnosti tak licence představuje základní liberační důvod pro zproštění se odpovědnosti za porušení či ohrožení výlučného majetkového autorského práva dílo užít a to v rozsahu poskytnuté licence. Vedle toho je nutno autorskoprávní licenci v současném zákonném pojetí považovat za disponibilní majetek a předmět občanskoprávních vtaů (srov. § 118 OZ).⁴⁰

Obsahem poskytnuté licence není pouze oprávnění nabyvatele licence užít dílo, ale také povinnost nabyvatele licenci využít, není-li ve smlouvě sjednáno jinak. Licenční smlouva je tedy nejen smlouvou opravňující, ale i smlouvou zavazující. I přes ujednání o nevyužití licence je autor oprávněn odstoupit od smlouvy pro nečinnost nabyvatele v případě výhradní licence (§ 53 AutZ).

Nabyvatel výhradní licence je oprávněn domáhat se dle § 41 AutZ vůči třetím osobám některých nároků z porušení či ohrožení autorského práva a to v rozsahu poskytnuté výhradní licence a k její ochraně. Tímto je zdůrazněna majetková povaha autorskoprávní licence.

---

³⁹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 479

⁴⁰ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 480

Předmětem licence může být z povahy věci pouze právo k užití díla, nikoli jiná majetková práva autora, ani výlučná osobnostní práva autora. K zásahu do výlučných osobnostních práv autora může dojít pouze na základě autorem uděleného souhlasu. Tento souhlas ovšem nemá povahu licence, nýbrž pouze liberačního důvodu.

Nabyvatel licence dle § 51 AutZ nesmí upravit či jinak měnit dílo, jeho název nebo označení autora, ledaže by bylo sjednáno jinak nebo jde-li o takovou úpravu či jinou změnu díla nebo jeho názvu, u které lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor vzhledem k okolnostem udělil souhlas. Tento postup však není možný, je-li ve smlouvě sjednána výhrada souhlasu autora s provedením zásahu do nedotknutelnosti díla. A dále pokud by dílo bylo užíváno způsobem snižujícím jeho hodnotu na základě ustanovení § 11 odst. 3 AutZ.

Poskytnutí licence je autorským zákonem omezeno co do možných způsobů užití díla. Autor nemůže dle ustanovení § 46 odst. 2 AutZ poskytnout licenci k užití díla způsobem, který v době uzavření licenční smlouvy ještě není znám. Toto omezení vyplývá v širším smyslu z obecného soukromoprávního požadavku na určitost právních úkonů (srov. § 37 ObčZ) a ze zákazu vzdání se práv, jež mohou v budoucnu vzniknout.⁴¹

4.5 Ujednání o odměně

Autorskoprávní licenční smlouva je koncipována zásadně jako úplatná. Je ovšem možné její uzavření jako licenční smlouvy bezúplatné, pokud si to autor s nabyvatelem licence sjedná v licenční smlouvě.

Autorskoprávní odměna se ovšem neposkytuje za užití díla samotného, ale za udělení oprávnění dílo užít.

Ujednání o autorské odměně je podstatnou náležitostí licenční smlouvy. Nejedná se ovšem čistě o určení výše odměny. Ujednání o odměně může obsahovat pouze způsob jejího určení. Ve výjimečných případech autorský zákon stanovuje možnost, kdy smlouva neobsahující ujednání o odměně není neplatná. Jedná se o situaci, kdy si strany ve smlouvě ujednaly, že se licence poskytuje bezúplatně. Druhým případem je situace, kdy z jednání stran vyplývá jejich vůle uzavřít smlouvu úplatně i bez určení výše odměny. Pro takový případ stanoví autorský zákon ve svém § 49 odst. 2 písm. a) pravidlo, podle kterého se

---

⁴¹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 489

výše odměny určuje. Nabyvatel licence je povinen poskytnout autorovi odměnu ve výši, která je obvyklá v době uzavření smlouvy za smluvních podmínek obdobných obsahu této smlouvy pro takový druh díla. Výše odměny obvyklé v obdobných situacích může být v praxi ovšem velmi těžko určitelná, neboť výše odměny se v praxi pohybuje ve velmi širokém spektru a je závislá na mnoha faktorech. Např. odměna za vytvoření a užití loga společnosti nebo plakátu může být u každého autora různá a může se lišit i díky různému rozsahu užití díla, ať množstevnímu nebo územnímu, a dále díky různosti nabyvatelů, klientů a jejich renomé. Zároveň je těžké v soukromém sektoru zjistit, jakou odměnu obdržel v konkrétních případech autor za poskytnutí licence. I toto ztěžuje otázku určení výše obvyklé odměny. Otázka obdobnosti smluvních podmínek je v praxi též problémem, neboť licenční smlouvy nabyvatelé neuveřejňují a neradi sdělují jejich obsah.

Autorský zákon nestanoví, v jaké formě má být odměna určena. Je tedy na dohodě stran, v jaké formě bude odměna poskytnuta, zda jako odměna finanční či naturální, zda bude poskytnuta jednorázově (např. při užití loga společnosti), podílem na zisku (např. podílem na zisku při prodeji rozmnoženin, reprodukcí výtvarného díla) nebo kombinovaně.

Ustanovení § 49 odst. 4 AutZ poskytuje ochranu autorovi, který v licenční smlouvě sjednal odměnu výnosovou, tedy podílem na zisku. Nabyvatel z takovéto licence je povinen umožnit autorovi kontrolu příslušné účetní nebo jiné dokumentace ke zjištění skutečné výše odměny.

Právní úprava licenční smlouvy preferuje sjednání výnosové formy licenční odměny. Pro případ sjednání odměny jiným způsobem stanovuje autorský zákon ve svém § 49 odst. 6 právo autora na přiměřenou dodatečnou odměnu. Při určení eventuální výše dodatečné odměny je vždy nutné posoudit význam, jaký mělo dílo pro dosažení zisku oproti významu hospodářské (např. reklamní, marketingové či jiné) činnosti nabyvatele licence.⁴²

4.6 Subjekty autorskoprávního licenčního vztahu

Subjekty autorskoprávního licenčního vztahu jsou poskytovatel a nabyvatel licence.

Poskytovatelem je za svého života zásadně autor díla či spoluautoři díla. Po smrti autora vystupuje na straně poskytovatele právní nástupce autora díla, zejména jeho dědic.

---

⁴² Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 514

Poskytovatelem ovšem může být i za života autora i jiná fyzická nebo právnická osoba, a to:

a) osoba, která ze zákona vykonává majetková práva k dílu svým jménem a na svůj účet (srov. § 58 a 59 AutZ o díle zaměstnaneckém a kolektivním),

b) kolektivní správce práv při výkonu kolektivní správy,

c) jiná osoba, která je oprávněna uzavřít licenční smlouvu vlastním jménem na účet autora (např. komisionář).⁴³

Zvláštním druhem licenčních smluv jsou smlouvy hromadné a kolektivní, jejichž subjektem na straně poskytovatele může být pouze příslušný kolektivní správce v rozsahu oprávnění k výkonu kolektivní správy.

Nabyvatelem licence může být zásadně jakákoli fyzická či právnická osoba. Ovšem nabyvatelem z kolektivní licenční smlouvy může být ve smyslu § 101 odst. 4 AutZ pouze právnická osoba sdružující uživatele.

Autorský zákon nestanoví obligatorní požadavek písemné formy licenční smlouvy, pouze v případě výhradní licence musí být licenční smlouva uzavřena v písemné podobě, a to z důvodu právní jistoty jak mezi smluvními stranami, tak i vůči třetím stranám. Písemná forma je vyžadována i pro smlouvy kolektivní a hromadné.

4.7 Podlicence

Licence (oprávnění dílo užít) na rozdíl od samotných majetkových autorských práv je disponibilním předmětem soukromoprávních vztahů.⁴⁴ Z tohoto důvodu upravuje autorský zákon i podlicenci.

Dispozice s autorskoprávní licencí se může dít dvojím způsobem, a to poskytnutím podlicence nebo postoupením licence.

Nabyvatel licence může poskytnout třetí osobě podlicenci pouze v případě, že je tak sjednáno s autorem. Postoupit licenci může nabyvatel ovšem pouze na základě projevu vůle, souhlasu, autora, poskytovatele licence. Je tím chráněno právo autora určit, kdo bude nabyvatelem oprávnění užít jeho dílo, neboť postoupením licence se mění osoba nabyvatele této licence. Souhlas autora, poskytovatele licence, se ovšem nevyžaduje

---

⁴³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 484

⁴⁴ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 502

při prodeji podniku nebo jeho části, není-li sjednáno jinak, a to z důvodu ochrany podniku, jehož součástí je i licence.

4.8 Odstoupení od licenční smlouvy

Od licenční smlouvy je možno odstoupit z důvodů stanovených obecně občanským zákoníkem. Kromě toho autorský zákon jako zvláštní právní norma stanoví dva zvláštní případy autorova odstoupení od licenční smlouvy, a to z důvodu nečinnosti nabyvatele licence a z důvodu změny přesvědčení autora.

V prvním případě je autor dle ustanovení § 53 AutZ oprávněn odstoupit od výhradní licenční smlouvy pro nečinnost nabyvatele, který licenci nevyužívá vůbec nebo využívá-li ji nedostatečně. Autor je oprávněn od smlouvy odstoupit i v případě, že smlouva byla sjednána pouze jako opravňující a nabyvatel nebyl povinen ji využít. Tato možnost odstoupení je výrazem spravedlivého požadavku autora na využití udělené výhradní licence.

K odstoupení od smlouvy z tohoto důvodu ovšem může dojít při splnění několika podmínek, a to následujících:

- a) licence byla poskytnuta jako výhradní,
- b) nabyvatel nevyužívá licenci vůbec nebo vzhledem k rozsahu licence nedostatečně,
- c) na straně autora vznikly značně nepříznivé důsledky oprávněným zájmům autora,
- d) příčinná souvislost mezi b) a c),
- e) uplynula smluvená nebo dispozitivně stanovená lhůta dvou let dle ustanovení § 53 odst. 3 AutZ.

Podmínkou pro odstoupení autora od licenční smlouvy je také výzva vůči nabyvateli licence, aby licenci v přiměřené lhůtě dostatečně využil. Autor musí v této výzvě nemožnost odstoupení od smlouvy nabyvatele výslovně upozornit. Bez této výzvy může autor odstoupit v případě, kdy využití licence nabyvatelem není možné anebo jestliže nabyvatel prohlásí, že licenci nevyužije.

Dnem doručení odstoupení nabyvateli se smlouva ruší. Smlouva se tedy ruší ex nunc a nikoli od počátku, jak stanoví obecná zákonná úprava v § 48 odst. 2 OZ. Smluvní strany jsou následně povinny vypořádat své vztahy dle principů bezdůvodného obohacení. Dle ustanovení § 53 odst. 7 AutZ je nabyvatel v případě zavazující výhradní licence,

kdy byl povinen licenci využít, povinen uhradit autorovi autorskou odměnu dle smlouvy, bez ohledu na to, zda licenci využil či ji využil jen částečně.

Druhou možností odstoupení autora od licenční smlouvy dle autorského zákona je upravena v § 54, kdy je autorovi umožněno odstoupit od licenční smlouvy na základě změny jeho přesvědčení.

Podmínkou pro odstoupení není v tomto případě výhradnost či nevýhradnost licence, ani porušení povinnosti nabyvatele licence, ale změna okolností, za kterých byla licence udělena.⁴⁵ Podmínkou pro možnost odstoupení v daném případě je ovšem skutečnost, že dílo dosud nebylo zveřejněno.

Autor může od licenční smlouvy odstoupit v případě, že jeho nezveřejněné dílo již neodpovídá jeho přesvědčení a zveřejněním takového díla by byly značně dotčeny autorovi oprávněné osobní zájmy. Za autorovy oprávněné osobní zájmy můžeme považovat jeho dobré jméno či čest, či důstojnost autora.

Změna přesvědčení je vlastním hodnotovým postojem autora k vytvořenému dílu a jako taková není předmětem dokazování, jedná se o subjektivní hledisko autora.

Stejně jako v případě uvedeném výše se smlouva ruší dnem doručení odstoupení nabyvateli a nikoli od počátku.

Z důvodu ochrany nabyvatelů licence, spravedlivého vypořádání stran, kdy k odstoupení v daném případě dochází bez porušení povinností smluvních stran, je zákonem stanovena povinnost autora nahradit nabyvateli škodu, která mu odstoupením vznikla.

Dalším nástrojem spravedlivého vypořádání je právo na přednostní uzavření licenční smlouvy, projeví-li autor opětovný zájem o užití díla. Autor je v takovém případě povinen přednostně nabídnout licenci nabyvateli a to za podmínek srovnatelných s podmínkami původními.

4.9 Zánik licence

Dojde-li za doby trvání licence k smrti fyzické osoby nebo zániku právnické osoby, které byla udělena licence, přechází práva a povinnosti z licenční smlouvy na jejího právního nástupce (dědice), pokud není v licenční smlouvě sjednáno jinak.

---

⁴⁵ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 86

Pro případ smrti autora, poskytovatele licence, platí obecná ustanovení § 579 OZ. Smrtí autora (popř. jiného poskytovatele licence) licenční smlouva zásadně nezaniká, ledaže plnění bylo omezeno pouze na osobu autora, poskytovatele licence.

5. Ochrana autorského práva

5.1 Soukromoprávní ochrana

Autorský zákon ve svém ustanovení § 40 a násl. upravuje právní prostředky ochrany v případě neoprávněného zásahu nebo hrozícího neoprávněného zásahu do autorových práv. Této ochrany se může domáhat autor, případně dědic majetkových autorských práv, a dále osoba, které bylo autorem uděleno výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít nebo které bylo zákonem svěřeno toto oprávnění nebo výkon majetkových práv k dílu, tedy dle § 58 zaměstnavatel, objednatel počítačového programu, databáze či kartografických děl a dle § 59 též osoba, z jejíhož podnětu a pod jejímž vedením bylo vytvořeno dílo kolektivní a pod jejímž jménem bylo uvedeno na veřejnost. Postavení osob, kterým bylo výhradní oprávnění uděleno autorem nebo svěřeno ze zákona, je posíleno ustanovením § 41 AutZ, podle kterého se nároků dle § 40 odst. 1 písm. b) až d) a odst. 3 a 4 mohou domáhat pouze tyto osoby. V ostatních případech, které se týkají zejména osobnostních práv autora, se ochrany může domáhat pouze autor.

Nároky autora uvedené v § 40 odst. 1 AutZ lze rozdělit následovně:

a) Nárok určovací, tj. nárok na určení autorství. V daném případě se tedy nejedná o určovací žalobu dle § 80 písm. c) OSŘ, ale o žalobu spočívající ve výkonu nároku stanoveného autorským zákonem. Není tedy potřeba prokazovat naléhavý právní zájem na určení, jak stanoví § 80 písm. c) OSŘ.

b) Nárok zápůrčí, zdržovací (negatorní), tj. nárok domoci se zákazu jednání, které ohrožuje autorské právo nebo do něj zasahuje, za předpokladu, že toto jednání trvá nebo hrozí jeho opakování. V § 40 odst. 1 písm. b) AutZ je uveden demonstrativní příklad možného zakázaného jednání, jež ohrožuje či zasahuje do autorského práva, např. neoprávněná výroba, neoprávněný dovoz nebo vývoz originálu díla nebo rozmnoženiny či napodobeniny, neoprávněné sdělování díla veřejnosti.

c) Nárok informační, tj. právo na poskytnutí zákonem stanovených informací, zejména informací o způsobu a rozsahu neoprávněného užití díla, o původu zboží nebo služeb, kterými jsou porušována práva, o distribučních kanálech a třetích osobách

zúčastněných na porušování práva.⁴⁶ Zákon též stanoví okruh osob, vůči kterým se autor může tohoto nároku domáhat a které jsou povinny tyto informace autorovi sdělit.

d) Nárok odstraňovací (restituční), tj. právo na odstranění následků zásahu do autorského práva, porušení práva. Pro uplatnění nároku není podstatné, zda zásah ještě trvá, jako je tomu u nároku zápůrčího, důležité je ovšem trvání následku takového zásahu. Autor se může domáhat zejména stažení z obchodování nebo zničení neoprávněně zhotovených rozmnoženin nebo napodobenin díla, ale také zařízení, výrobků a součástí sloužících k obcházení technických prostředků ochrany (dle § 43 odst. 2 AutZ) nebo materiálů sloužících k neoprávněnému pořizování rozmnoženin nebo napodobenin děl.⁴⁷

Při ukládání opatření směřujících k odstranění následků zásahu musí být brán zřetel na zájmy třetích osob, jež by mohly být opatřením dotčeny, a toto opatření musí být přiměřené závažnosti zásahu.

e) Nárok na přiměřené zadostiučinění (nárok satisfakční), jehož předpokladem je vznik nemajetkové újmy. Autor má nárok zejména na omluvu, která může spočívat dle způsobeního zásahu v omluvě soukromé, protokolární či v omluvě uveřejněné v hromadných sdělovacích prostředcích. Vždy bude záviset na závažnosti a rozsahu způsobené nemajetkové újmy. Pokud se omluva nebo jiné zadostiučinění, např. protislužba, nebude jevit postačující, má autor právo na přiměřené zadostiučinění v penězích, které by mu mělo vyrovnat vzniklou morální újmu. O výši peněžitého zadostiučinění rozhoduje soud s přihlédnutím ke všem okolnostem případu a k závažnosti vzniklé újmy. Autor a rušitel ovšem mohou uzavřít dohodu o narovnání a určit výši zadostiučinění touto dohodou. Soud tedy rozhoduje pouze v případě, že se strany nedohodnou.

f) Zvláštní nárok zápůrčí vůči poskytovateli služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora. Tento nárok tedy nesměřuje přímo proti rušiteli, ale pouze proti prostředníkovi, kdy tyto osoby samy do autorského práva nezasahují, ale přispívají k němu. Odpovědnost těchto osob je závislá na odpovědnosti rušitele práva.

---

⁴⁶ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 419

⁴⁷ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 66

Ke vzniku odpovědnosti dle § 40 AutZ se nevyžaduje zavinění rušitele či ohrožitele, ve všech případech se jedná o odpovědnost objektivní, která je příznačná pro celou oblast práv k nemotným statkům.⁴⁸

Autorský zákon ve svém § 40 odst. 3 upravuje další možnost zadostiučinění, jímž je možnost soudu přiznat autorovi, jehož návrhu bylo vyhověno, právo uveřejnit rozsudek na náklady neúspěšné protistrany. Soud podle okolností případu určí i rozsah, formu a způsob uveřejnění. Jedná se tedy o další případ morální satisfakce autora.

Z důvodu právní jistoty stanoví autorský zákon, že vznikem autorskoprávní odpovědnosti není dotčen vznik obecné odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za bezdůvodné obohacení, která může vzniknout právě v souvislosti s porušením nebo ohrožením autorského práva. Nároky z odpovědnosti za škodu a za bezdůvodné obohacení jsou upraveny v občanském zákoníku, který se bude aplikovat jako obecný předpis i na tuto odpovědnost za škodu a za bezdůvodné obohacení vzniklé z porušení či ohrožení autorského práva. Autorský zákon ovšem pro dané případy stanoví zvláštní pravidla pro určení výše náhrady škody a bezdůvodného obohacení.

O bezdůvodné obohacení se bude jednat zejména v případech, kdy někdo užívá dílo bez smluvní či zákonné licence, neboť v daném případě užívá dílo, ačkoli by zaplatil odměnu za získání této licence. Dle autorského zákona nemá však autor nárok na dodatečné zaplacení odměny, ale na vydání bezdůvodného obohacení. Osoba, která zasahuje či ohrožuje autorské právo, však může způsobit i škodu, a to jak škodu skutečnou, kdy půjde zejména o poškození hmotného substrátu, tak škodu ve formě ušlého zisku, který by autor jinak získal, kdyby nedošlo ke škodné události.

Autorský zákon pro řešení těchto situací stanoví pravidla, jimiž se v některých případech řídí způsob výpočtu bezdůvodného obohacení a ušlého zisku. Dle ustanovení § 40 odst. 4 AutZ se autor může domáhat na místo skutečně ušlého zisku náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Naopak výše bezdůvodného obohacení v případě, kdy někdo nakládá s dílem bez potřebné licence, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem. Povinnost vydat bezdůvodné obohacení v dané výši tak má tedy i represivní význam. Problémem ovšem může být stanovení výše obvyklé odměny v době neoprávněného nakládání, neboť výše odměny

---

⁴⁸ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 421

za získání licence záleží na dohodě smluvních stran a při stanovení její výše je rozhodné jak renomé autora a uživatele, tak rozsah užití díla a další faktory. Odměna tedy pro podstatou stejné dílo může být velmi různá, např. v oblasti grafického designu může docházet k rozdílům ve výši odměn v řádu stovek tisíc korun.

5.2 Veřejnoprávní ochrana

Vedle odpovědnosti soukromoprávní může dojít porušením autorského práva ke vzniku odpovědnosti veřejnoprávní, a to odpovědnosti správněprávní za přestupek či za správní delikt nebo odpovědnosti trestněprávní za spáchání trestného činu.

5.2.1 Správní delikty z porušení autorského práva

Protiprávní jednání s nižší společenskou nebezpečností jsou postihována normami správního práva. Trest za správní delikt ukládá správní orgán, nikoli soud, a lze jím postihnout i právnické osoby.

Autorský zákon ve své hlavě VI upravuje správní delikty, a to v § 105a přestupky fyzických osob a v § 105b správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob. Tato ustanovení byla do autorského zákona vložena novelou z roku 2006 a tímto vložением došlo ke zrušení § 32 odst. 1 písm. a) zák. č. 200/1990 Sb., zákona o přestupcích, ve znění tehdejších předpisů, a došlo k rozšíření správních deliktů v oblasti autorského práva, které nyní dopadají i na právnické osoby.

Přestupku dle autorského zákona se dopustí fyzická osoba, která:

a) neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi,

b) neoprávněně obchází účinné technické prostředky ochrany práv či pozměňuje elektronické informace o správě práv a nakládání s rozmnoženinou dle ustanovení § 43 odst. 1 a 2 a § 44 odst. 1 AutZ, nebo která

c) jako obchodník, který se účastní prodeje originálu díla uměleckého, neposkytne informace pro zajištění platby tzv. náhradní (dodatkové) autorské odměny za opětný prodej originálu díla uměleckého obchodníkem.

Pro obecné otázky odpovědnosti za přešupek a pro řízení o přešupku se použije zákon o přešupcích, který pro vznik odpovědnosti za přešupek vyžaduje zavinění alespoň ve formě nedbalosti.

Stejně skutkové podstaty jako pro přešupky jsou stanoveny pro jiné správní delikty, jichž se může dle autorského zákona dopustit právnická nebo podnikající fyzická osoba při podnikání nebo v souvislosti s ním (viz § 105b AutZ). Pro tyto správní delikty není vyžadováno zavinění, ovšem k odstranění tvrdosti objektivní odpovědnosti je v ustanovení § 105c odst. 1 stanoven liberační důvod. V případě, že právnická nebo fyzická podnikající osoba prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila, pak tato osoba za správní delikt neodpovídá.

Autorský zákon upravuje výši pokut za spáchání přešupku nebo správního deliktu dle autorského zákona. Zároveň stanoví kriteria pro uvážení správního orgánu rozhodujícího o výši pokuty za spáchání správního deliktu, která jsou analogická ke kriteriím uvedeným v § 12 zákona o přešupcích.

5.2.2 Trestné činy z porušení autorského práva

Tam, kde k ochraně zákonem stanovených zájmů nepostačuje ochrana poskytovaná jinými odvětvími práva, zejména právem autorským, občanským a správním, nastupuje ochrana poskytovaná právem trestním, která představuje prostředek poslední instance.

Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, obsahuje dvě skutkové podstaty trestných činů týkajících se porušení práv k výtvarným dílům, které jsou zařazeny mezi trestné činy hospodářské. Oproti předchozí úpravě v trestním zákoně č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, upravuje nový trestní zákoník novou skutkovou podstatu padělání a napodobení díla výtvarného umění, která přísněji postihuje padělky významných děl.⁴⁹

§ 270 TrZ upravuje skutkovou podstatu trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, která obsahuje blanketní dispozici, jež odkazuje na předpisy práva autorského. Tohoto trestného činu se dopustí osoba, která neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv

---

⁴⁹ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 2520

k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi.

Neoprávněným zásahem do zákonem chráněných práv je zejména přivlastnění si autorství k dílu, zveřejnění díla bez souhlasu autora nebo s jeho svolením ovšem s provedením změn na díle, neoprávněné zhotovení rozmnoženiny nebo napodobeniny díla nebo užití díla způsobem, který snižuje uměleckou hodnotu díla.⁵⁰ Tento zásah však musí být nikoli nepatrný. Pro posouzení tohoto předpokladu poslouží zejména zvážení okolností konkrétního případu, jako je především intenzita zásahu, způsob provedení činu, jeho následky, závažnost zásahu do osobnostních nebo majetkových práv autora, případné opakování takového zásahu, osoba pachatele a jeho pohnutka. Nebude-li zásah nikoli nepatrný, bude čin posouzen jako přestupek či jiný správní delikt dle autorského zákona.

Subjektivní stránka tohoto trestného činu vyžaduje zavinění ve formě úmyslu, který se musí vztahovat i ke skutečnosti, že jde o neoprávněný zásah do autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi.

Trestní zákoník stanoví za tento trestný čin trest odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Přísnějším trestem bude potrestána osoba, jejíž jednání vykazuje znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání, způsobí-li tímto činem značnou škodu či škodu velkého rozsahu, získá-li pro sebe nebo pro jiného takovým činem značný prospěch nebo prospěch velkého rozsahu nebo dopustí-li se činu ve značném nebo velkém rozsahu.

Ve svém ustanovení § 271 upravuje trestní zákoník novou skutkovou podstatu padělání a napodobení díla výtvarného umění, která chrání speciálně konkrétní zásahy do autorských práv k výtvarným dílům. Důvodová zpráva k novému trestnímu zákoníku odůvodňuje zavedení nové skutkové podstaty tak, že má sloužit k přísnějšímu postihu případů, kdy jsou vytvářeny padělky známých děl, děl známých autorů, které mohou být použity na místo původních děl, která mohou být dále prodána, nebo mohou být prodány samotné padělky vydávané za původní díla. Tato skutková podstata postihuje i případy, kdy padělatel nevytvoří kopii určitého díla, ale pouze napodobí autorův styl a vydává ho za méně známé dílo známého autora. Majetková práva tohoto známého umělce by v tomto případě zpravidla již nebyla chráněna autorským právem.⁵¹

---

⁵⁰ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 2510

⁵¹ Důvodová zpráva k § 271 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Tohoto trestného činu se tedy dle textu zákona dopustí osoba, která padělá výtvarné autorské dílo nebo napodobí výtvarný projev jiného autora v úmyslu, aby nové dílo bylo považováno za původní dílo takového autora. Tato skutková podstata tedy dopadá pouze na výtvarná autorská díla, jimiž se rozumí dílo malířské, grafické, sochařské či jiné výtvarné dílo, např. koláž, kaligrafické dílo nebo umělecká mapa.

Padělaným výtvarným dílem je taková jeho napodobenina, která vzhledem ke své kvalitě může být při běžném vizuálním kontaktu zaměněna s pravým originálním výtvarným dílem původního autora, které je paděláno, jestliže je vytvořena za účelem, aby byla vydávána za pravé originální dílo původního autora.⁵² Aby mohlo být dílo při běžném pohledu zaměnitelné, bude způsob padělání zpravidla totožný se způsobem vytvoření původního díla.

Aby se jednalo o trestný čin, musí dojít k padělání za účelem vydávání takového padělaného díla za pravé původní dílo jiného autora.

Na rozdíl od padělání již existujícího je napodobením díla pouhé napodobení výtvarné techniky napodobovaného autora, jeho typického výtvarného stylu a charakteristických znaků jeho tvorby, a to vše za účelem, aby nové dílo bylo považováno za dosud neznámé nebo méně známé dílo napodobovaného autora.⁵³

Stejně jako výše uvedený trestný čin dle § 270 TrZ je i u tohoto trestného činu vyžadováno zavinění pachatele ve formě úmyslu, které musí směřovat k tomu, aby nové dílo bylo považováno za původní dílo jiného autora.

Trestní zákon stanoví za výše uvedený trestný čin trest odnětí svobody až na tři léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Přísnější postih je stanoven pro pachatele, který spáchá tento čin jako člen organizované skupiny, získá-li takovým činem značný prospěch nebo prospěch velkého rozsahu nebo dopustí-li se takového činu ve značném nebo velkém rozsahu.

---

⁵² Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 2522

⁵³ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 2523

6. Kolektivní správa práv

Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským je významným institutem z hlediska správy práv autorů, výkonných umělců a jiných nositelů práv souvisejících s právem autorským.

Účel kolektivní správy práv je vymezen již v samotném ustanovení § 95 odst. 1 AutZ. Dle tohoto ustanovení je účelem kolektivní správy práv kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících s právem autorským a umožnění zpřístupnění předmětů těchto práv veřejnosti.

Povinnost kolektivní správy práv není obecně stanovena ze zákona jako povinná, autor či osoba vykonávající majetková autorská práva či práva související může své právo spravovat sama. Výjimkou jsou však práva povinně kolektivně spravovaná, u nichž je ze zákona správa autorských práv a práv souvisejících svěřena kolektivnímu správci.

Obsahem kolektivní správy je oprávnění uplatnit nebo neuplatnit (tj. spravovat) majetková práva autorská vůči třetím osobám, a to uzavíráním licenčních smluv o užití díla, k němuž se vztahuje spravované právo.⁵⁴ Tuto správu lze s kolektivním správcem sjednat i smluvně, není-li tato správa svěřena kolektivnímu správci přímo ze zákona a autor dobrovolně využije ke správě svých práv kolektivního správce.

Zastupování nositelů práv se uskutečňuje na základě tzv. nepřímého zastoupení, kdy kolektivní správce jedná při správě práv svým jménem, ovšem na účet nositele práva. Kolektivnímu správci nevznikají autorská práva, pouze vykonává jejich správu pro nositele práva.

K uplatňování majetkových práv autorských a práv souvisejících s právem autorským dochází ve dvou rovinách. V první rovině se jedná o vztah mezi nositelem práva, popř. dalšími osobami, a kolektivním správcem, jehož obsahem je kolektivní uplatňování a ochrana majetkových práv autorských a práv souvisejících s právem autorským. V druhé rovině se jedná o vztah mezi kolektivním správcem a uživatelem spravovaných předmětů ochrany, který spočívá v umožnění a zpřístupnění těchto spravovaných předmětů. Funkcí právního režimu kolektivní správy je zejména zajistit

---

⁵⁴ Telec, I., Tůma, P. Auteurský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 748

pro případného licenčního nabyvatele možnost snadného a prakticky rychlého nabytí soukromoprávního oprávnění dílo užít.⁵⁵

Ustanovení § 95 odst. 2 obsahuje výčet oprávněných osob, jichž se kolektivní správa týká, a to osob, kterým přísluší majetkové autorské právo k dílu nebo majetkové autorské právo související s právem autorským, osob ze zákona oprávněných k výkonu majetkových práv k dílu (zaměstnavatelé) a osob z licenční smlouvy výhradní oprávněných k výkonu spravovaných práv po celou dobu trvání majetkových práv a alespoň pro území České republiky s právem poskytnout podlicenci.

V tomto ustanovení autorský zákon vymezuje též předmět ochrany, jímž je zveřejněné či ke zveřejnění nabídnuté dílo, umělecký výkon, zvukový a zvukově obrazový záznam. Kolektivní správu dle autorského zákona tedy nelze vykonávat pro rozhlasové a televizní vysílání a databáze, jež jsou předmětem zvláštního práva pořizovatele databáze.

Aby byl předmět ochrany považován za ke zveřejnění nabídnutý, musí být takový předmět nositelem práva písemně oznámen příslušnému kolektivnímu správci za účelem zařazení tohoto předmětu do rejstříku předmětů ochrany.

Zákon podává i negativní vymezení kolektivní správy. Výkonem kolektivní správy dle § 95 odst. 3 AutZ není pouhé zprostředkování uzavření licenční smlouvy a příležitostné či krátkodobé zastupování jiných, než povinně kolektivně spravovaných práv.

V rámci kolektivní správy práv můžeme rozlišovat tři režimy, a to:

- kolektivní správu práv povinně kolektivně spravovaných (§ 96 AutZ),
- tzv. rozšířenou kolektivní správu práv (§ 101 odst. 9 AutZ), a
- kolektivní správu práv smluvní⁵⁶.

Současný autorský zákon vymezuje oproti dřívější úpravě institut práv povinně kolektivně spravovaných. Jedná se o zákonem taxativně vymezená majetková práva nositelů práv, jejichž výkon přísluší ze zákona pouze kolektivnímu správci (§ 96 odst. 1 AutZ), autor sám tedy není oprávněn vykonávat tato majetková autorská práva. Povinně kolektivně spravovanými právy jsou například, jak již bylo vedeno výše, právo na odměnu za opětný prodej originálu díla uměleckého a právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu fyzické osoby nebo pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby, právo na odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla či výkonu výkonného umělce zaznamenaného na záznam.

---

⁵⁵ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 748

⁵⁶ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 756

Zavedením institutu povinně kolektivně spravovaných práv dochází k omezení autonomie vůle nositelů práv, která je odůvodněna povahou těchto práv a praktickou nemožností individuální správy. Zároveň umožňuje uživatelům předmětů ochrany jednodušší způsob sjednání oprávnění k užití většího počtu děl. Z pohledu nositelů práv se ovšem jedná o omezení jejich práva přímo rozhodovat o užití díla a o podmínkách takového užití. Jejich výlučné autorské či s autorským právem související majetkové právo se zde omezuje na pouhé právo na odměnu za užití předmětu ochrany.

Kolektivní správa se v případě povinně kolektivně spravovaných práv nevztahuje pouze na výkon práva k užití předmětu ochrany a práva na odměnu za takovéto užití, nýbrž i na nároky nositelů práv na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení z neoprávněného výkonu takto kolektivně spravovaného práva.

Kolektivní správu může vykonávat pouze právnická osoba se sídlem v České republice, ve které se přímo⁵⁷ či nepřímo sdružují zastupovaní nositelé práv a která získala oprávnění k výkonu kolektivní správy udělené Ministerstvem kultury.

Dle ustanovení § 100 odst. 1 písm. h) AutZ je kolektivní správce povinen uzavírat s uživateli předmětů ochrany a dalšími osobami smlouvy, kterými se poskytuje oprávnění k výkonu práva užití předmětů ochrany, smlouvy, kterými se stanovuje výše a způsob placení odměny dle § 96 odst. 1 písm. a) bodů 1 a 2 a písm. b) AutZ a dle § 19 odst. 1 a 2 AutZ, a dále ty smlouvy, kterými se určuje způsob placení odměn stanovených autorským zákonem.

K nabytí oprávnění užití předmětů ochrany dochází na základě smluv uzavřených mezi kolektivním správcem a uživatelem, ve kterých je předmět ochrany vymezen jednotlivě či hromadně (§ 101 AutZ). Hromadnými smlouvami poskytuje kolektivní správce uživateli oprávnění k užití všech předmětů ochrany, které spravuje (k repertoáru).

Zvláštním druhem hromadné smlouvy je smlouva kolektivní. Kolektivní smlouva je licenční smlouva uzavřená s právnickou osobou sdružující uživatele. Jednotlivým členům právnické osoby vznikají přímo práva a povinnosti vůči kolektivnímu správci. Tato práva a povinnosti vznikají i těm, kteří se členy příslušné právnické osoby stanou až po uzavření kolektivní smlouvy.⁵⁸ Hromadné a kolektivní smlouvy musí být uzavřeny v písemné formě pod sankcí neplatnosti (§ 40 ObčZ).

---

⁵⁷ Přímým sdružováním se rozumí členství autorů v právnické osobě kolektivního správce, žadatele o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy.

⁵⁸ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 145

Pro rozdělování odměn vybraných kolektivním správcem na základě § 25 a § 37 AutZ jsou stanovena pravidla v § 104 AutZ, která určují procentní podíl, který přísluší autorům různých druhů děl.

Příslušnými kolektivními správci v oblasti výtvarných děl jsou Ochranná organizace autorská - Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl (dále jen „OOA-S“) a GESTOR – ochranný svaz autorský (dále jen „GESTOR“).

OOA-S spravuje zejména právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu dle § 25 AutZ a dále uzavírá hromadné smlouvy s uživateli předmětů ochrany a vybírá odměny dle těchto smluv.

Při vybírání a rozdělování odměn se uplatní Rozúčtovací řád, který rozlišuje adresné zdroje, tedy vybrané odměny v případě, kdy je možno přímo identifikovat nositele práv a dílo, za jehož užití byla odměna vybrána, a dále neidentifikovatelné inkaso, kdy nelze přímo určit nositele práv a dílo, za jehož užití byla odměna vybrána.⁵⁹

Druhým kolektivním správcem pro oblast výtvarných děl je GESTOR, který vznikl v roce 1997 a zajišťuje kolektivní správu práva na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého.

Odměna za opětný prodej originálu díla uměleckého přísluší autorovi či jinému nositeli majetkových práv k tomuto dílu. GESTOR tuto odměnu vyplatí po odečtení nákladů za kolektivní správu osobě k tomu oprávněné, tedy autorovi či jinému nositeli majetkových práv, pokud je mu taková osoba známa, tedy pokud je u tohoto správce evidována. V případě, že autor či nositel majetkových práv není u tohoto kolektivního správce evidován, není mu znám a sám se o odměnu nepřihlásí, převede GESTOR vybranou odměnu po uplynutí lhůty 3 let do Rozvojového a podpůrného fondu, z něhož jsou tyto prostředky použity na podporu a rozvoj umění, zejména na podporu mladých umělců.⁶⁰

---

⁵⁹ www.ooas.cz

⁶⁰ www.gestor.cz

7. Řízení o tzv. honorářových tabulkách Asociace užité grafiky a grafického designu

V České republice působí mnoho organizací, které sdružují autory. Jednou z těchto organizací je i Asociace užité grafiky a grafického designu (dále jen „AUG“), jež od roku 1990 sdružuje grafiky a teoretiky z oblasti grafiky a grafického designu. Jejimi členy jsou pouze fyzické osoby, nikoli grafická studia či agentury.

V roce 2001 vydala AUG dokument Autorské honoráře v užité grafice a grafickém designu. Publikace obsahovala mimo jiné informace o možném stanovení autorské odměny, zejména co vše bývá obvykle ve výši odměny zahrnuto, jak je možné stanovit odměnu (např. jednotnou částkou či podle počtu výtisků). V závěru publikace byly uvedeny tabulky doporučených minimálních autorských odměn, které vycházely z aktuální situace v oblasti autorských odměn.

AUG následně počátkem roku 2008 vydala v novém znění publikaci Autorské honoráře v užité grafice a grafickém designu, jejíž znění přijala v roce 2007. Toto vydání publikace se ve větší míře než dřívější publikace zaměřovala na osvětu v oblasti autorského práva v grafickém designu, na práva autora a uzavírání licenčních smluv. Publikace byla rozdělena do 9 kapitol (1. Autorskoprávní kontext, 2. Co je obsahem autorského práva, 3. Licenční smlouva, 4. Vytvoření díla užité grafiky, 5. Základní etická a právní pravidla, 6. Metodické pokyny pro výpočet honoráře, 7. Užití a šíření díla, Copyright, 8. Hodnota obchodních značek, 9. Honorářové tabulky). V kapitole nazvané „Metodické pokyny pro výpočet honoráře“ byl uveden možný postup, jakým lze určovat výši odměny. Bylo zde stanoveno, že „základní výchozí částkou pro výpočet honoráře je částka uvedená v tabulkách. Ta může a měla by být autorem procentuálně navýšena:

- o částku za využití, nebo uplatnění předmětného díla, množstevní užití díla, územní užití díla, ev. jednotlivé způsoby užití díla,
- o procenta, kterými je vyjádřen význam (známost, zkušenost atd.) autora,
- o procenta, kterými je vyjádřeno postavení a význam uživatele“.⁶¹

---

⁶¹ Asociace užité grafiky a grafického designu: Autorské honoráře v užité grafice a grafickém designu, 2007, str. 14

V následující kapitole „Užití a šíření díla, Copyright“, bylo upozorňováno na skutečnost, že u děl, která nejsou pouze jednorázová, je třeba při uzavírání licenční smlouvy pamatovat na podmínky užití a šíření díla. U děl, jež nejsou jednorázová (např. firemní značka), by dle AUG „měl být procentním navýšením základního honoráře vyjádřen význam a hodnota díla s přihlédnutím k jeho významu (např. místní užití, nadregionální, celostátní a mezinárodní užití“.⁶² Dále bylo doporučováno pamatovat na možnou změnu poměrů, na možnost změny postavení firmy. Z tohoto důvodu bylo v publikaci doporučováno uzavírat licenční smlouvu pouze na období několika let, aby bylo následně možno upravit nové podmínky užití a šíření díla.

V obou výše uvedených kapitolách se hovořilo o procentuálním navýšení základního honoráře, ovšem nikde v dokumentu Autorské honoráře nebylo uvedeno, v jakém rozmezí by se procentuální navýšení mělo pohybovat, a to ani příkladně.

V závěru publikace je poučení, které upozorňuje na osvětovou a orientační funkci „tabulek“ a v nich uvedených honorářů.⁶³ Zároveň je zde uvedeno, že výše honorářů v tabulkách není závazná, že vždy záleží na domluvě mezi autorem a zadavatelem.

AUG má dle čl. I svých stanov za cíl vytvářet podmínky pro svobodnou uměleckou tvorbu a chránit oprávněné sociální a tvůrčí zájmy svých členů. V rámci tohoto poslání vydala AUG výše uvedené publikace, které mají pomáhat začínajícím autorům a osobám, které se v dané oblasti pohybují, aby se lépe orientovali v autorském právu a v ochraně, kterou jim poskytuje, neboť mezi začínajícími autory není velké povědomí o autorskopravní ochraně a chybí jim zkušenosti z praxe. Tabulky s orientační výší honorářů měly sloužit jako orientační vodítko pro začínající autory a měli jim pomoci při stanovení výše odměny, neboť její výše závisí na vůli stran a není ji možno jednoznačně určit jako například u stavby domu, neboť tvůrčí práci není možné „ocenit“ tak jednoznačně.

Publikace také v některých případech sloužila autorům a jejich advokátům při uplatňování nároků z titulu ušlého zisku a z bezdůvodného obohacení při neoprávněném zásahu do autorova práva dle § 40 odst. 4 AutZ. V těchto případech se

---

⁶² Asociace užitě grafiky a grafického designu: Autorské honoráře v užitě grafice a grafickém designu, 2007, str. 15

⁶³ „Orientační tabulky autorských honorářů mají za cíl vytvářet osvětu v oblasti autorského zákona a na něj navazujícího právního vztahu mezi autorem a objednavatelem při uzavírání smluv.

Příklady autorských honorářů nejsou taxativně stanoveny, jsou pouze orientační a při stanovení autorské odměny vždy záleží na vzájemné dohodě autora a zadavatele.

Tabulky jsou určeny pouze pro členy AUG DESIGN a není dovoleno je elektronicky šířit ani kopírovat.“

výše náhrady a bezdůvodného obohacení posuzuje v závislosti na výši odměny, která by byla obvyklá za získání licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Honorářové tabulky tedy sloužily autorům jako pomocné vodítko k vyčíslení nároků, neboť určení obvyklé odměny by jinak bylo velmi obtížné.

Začátkem roku 2008 zahájil Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) správní řízení s AUG pro možné porušení zákazu uvedeného v § 3 odst. 1 a 2 písm. a) zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů⁶⁴, jehož se AUG měla dopustit vydáním dokumentu „Autorské honoráře v užití grafice a grafickém designu“, v němž byly obsaženy mj. návody kalkulace stanovení honoráře a ceny doporučených minimálních autorských honorářů.

Na základě provedeného šetření Úřad rozhodl, že AUG uvedený zákaz porušila tím, že „přijala a uplatňovala zakázané a neplatné rozhodnutí sdružení soutěžitelů, které mohlo vést k narušení hospodářské soutěže na trhu výkonů v oblasti grafického designu a typografie“ (výrok I. Rozhodnutí Úřadu, č.j. ÚOHS-A070/2008/KD-4545/2009/850, ze dne 17. 4. 2009, dále jen „Rozhodnutí Úřadu“).

Tohoto jednání se AUG měla dopustit tím, že opětovně „na základě společného konsensu členské základny včetně svého předsedy schválila, vydala a poté distribuovala dokument „Autorské honoráře v užití grafice a grafickém designu“, který byl určen primárně členům AUG, v němž jsou v kapitolách Základní etická a právní pravidla při sjednávání a určování autorských honorářů (v bodě 12),⁶⁵ Metodické pokyny pro výpočet honoráře a Užití a šíření díla obsaženy metodické pokyny pro výpočet honoráře a v kapitole Honorářové tabulky doporučené honoráře jednotlivých výkonů v oblasti grafického designu“ (výrok I. Rozhodnutí Úřadu).

AUG bylo do budoucna zakázáno plnění tohoto rozhodnutí sdružení soutěžitelů. Dále byla AUG uložena pokuta 60 000,- Kč a také opatření k nápravě, a to informovat

---

⁶⁴ § 3 odst. 1 a odst. 2 písm. a) zákona o ochraně hospodářské soutěže

(1) Dohody mezi soutěžiteli, rozhodnutí jejich sdružení a jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě (dále jen „dohody“), jejichž cílem nebo výsledkem je narušení hospodářské soutěže, jsou zakázané a neplatné, pokud tento nebo zvláštní zákon nestanoví jinak nebo pokud Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) nepovolí prováděcím právním předpisem z tohoto zákazu výjimku. Dohody, jejichž dopad na hospodářskou soutěž je zanedbatelný, nejsou považovány za zakázané.

(2) Z dohod zakázaných podle odstavce 1 jsou zakázány dohody, jejichž cílem nebo výsledkem je narušení hospodářské soutěže proto, že obsahují ujednání o

a) přímém nebo nepřímém určení cen, popřípadě o jiných obchodních podmínkách,

...

⁶⁵ „Je otázkou profesionální etiky tvůrčího umělce, že dále uvedené doporučené honoráře představují jakýsi minimální standard při sjednávání a určování jejich výše pro příslušnou oblast tvůrčí činnosti.“

vhodným a účinným způsobem všechny členy AUG o tomto rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, především o zákazu a neplatnosti rozhodnutí sdružení soutěžitelů popsaného výše.

Z odůvodnění Rozhodnutí Úřadu vyplývá, že porušení § 3 odst. 1 a odst. 2 písm. a) zákona o ochraně hospodářské soutěže spatřuje Úřad v několika kapitolách dokumentů Autorské honoráře z roku 2001 a 2008, ve kterých byl uveden možný postup, jak stanovit výši odměny, a skutečnosti, které by autor při stanovení odměny měl vzít v potaz., např. místní a časový rozsah užití. V publikaci ovšem nejsou uvedena konkrétní čísla, o která má být základní honorář navýšen. Navýšení tedy vždy záleží na vůli a odhadu autora a na dohodě s uživatelem. Publikace tedy neposkytuje konkrétní návod a měřítko (stanovení procentuálního ohodnocení) na stanovení výše odměny.

Další porušení zákazu je spatřováno v kapitole Honorářové tabulky, ve které jsou uvedeny minimální výše odměn pro různé typy děl (např. kalendář jednolistový 17 000,- Kč – viz bod 16 a 21 Rozhodnutí Úřadu).

Dle názoru Úřadu byly tyto dokumenty „nejisto způsobilé ovlivňovat tržní chování soutěžitelů přinejmenším od roku 2002“ (viz bod 60 Rozhodnutí Úřadu), kdy byla vydána a distribuována publikace Autorské honoráře z roku 2001. Úřad z obsahu dokumentů Autorské honoráře z roku 2001 a 2007 vyvodil přímou snahu AUG ovlivnit tvorbu ceny konkrétních služeb poskytovaných zejména členy AUG. I když nejsou metodické pokyny pro stanovení výše odměny závazné, ale pouze orientační, a i když nebylo zjištěno, že by se jimi kdo řídil (s výjimkou jediného případu, který se jimi ovšem necítil být vázaný), Úřad konstatoval, „že konkrétní zveřejněné ceny za určitá díla i pokyny k jejich výpočtu jsou natolik návodné, že mohou způsobit reálné přejímání nejen členy, ale i ostatními soutěžiteli, a tím narušení soutěže, což v konečném důsledku může vést k omezení možnosti spotřebitele – klienta, získat služby za odlišnou, zejména nižší cenu“ (bod 64 Rozhodnutí Úřadu).

Úřad v jednání AUG shledal naplnění všech znaků zakázaného jednání dle § 3 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže a dané jednání AUG zakázal.

AUG s rozhodnutím Úřadu nesouhlasila a případ se dostal až k Nejvyššímu správnímu soudu. AUG se bránila hlavně skutečností, že není profesním sdružením soutěžitelů, počet jejích členů (28) je zanedbatelný vůči celkovému počtu osob tvořících v oblasti grafického designu, jež by se mohl pohybovat v řádu tisíců. AUG dále namítala, že všichni její členové jsou umělci tvořící na základě autorského zákona, nikdo z nich

nevlastní grafické studio či jinou společnost poskytující služby v oblasti reklamy a komunikace.

Tvorba členů AUG není dle jejího vyjádření vytvářením zboží ve smyslu zákona na ochranu hospodářské soutěže, ale vytvářením autorských děl, která nejsou shodná ani vzájemně zastupitelná. AUG zároveň zdůraznila, že autorská odměna není cenou a že názor Úřadu, který uvádí, že se jedná pouze o jiné vyjádření stejného, je povrchní.

Na základě výše uvedeného AUG namítala nesprávné skutkové zjištění a nesprávné posouzení jednání AUG a jeho dopadů. Předmětná dohoda dle AUG neměla sebemenší potenciál relevantnímu trhu určovat cenu. Jednalo se o publikaci, která měla pomoci zejména začínajícím autorům orientovat se v otázkách týkajících se vzniku a užití autorských děl.

AUG též žalobou napadla výši uložené pokuty, která je dle jejího názoru příliš vysoká a pro sdružení až likvidační.

Úřad s žalobou nesouhlasil a trval na odůvodnění svého rozhodnutí.

Krajský soud v Brně dle svého rozsudku ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 62 Ca 49/2009, nejprve posoudil otázku, zda je AUG soutěžitelem dle zákona o ochraně hospodářské soutěže. Soud při posouzení pojmu „soutěžitele“ vycházel z judikatury Evropského soudního dvora, který za hospodářskou činnost považuje jakoukoli činnost, jež spočívá v nabídce plnění na trhu a za ekonomické jednotky považuje i subjekty vykonávající tzv. svobodná povolání. Na základě výše uvedené dospěl krajský soud k závěru, že členové AUG provozují hospodářskou činnost, kdy členové AUG vstupují se svou nabídkou na trh výkonů v oblasti grafického designu a typografie, a že tedy jsou soutěžiteli dle zákona o ochraně hospodářské soutěže. A jestliže AUG sdružuje takové osoby, je tedy sdružením soutěžitelů. Na této skutečnosti dle názoru krajského soudu nemění nic ani skutečnost, že členové AUG nepůsobí v režimu živnostenského zákona, ale v režimu zákona autorského.

Na základě judikatury ESD konstatoval krajský soud, že je třeba na díla členů AUG pohlížet jako na zboží dle zákona o ochraně hospodářské soutěže v širším slova smyslu, a že díla členů AUG jsou zastupitelná, neboť se nejedná o zastupitelnost absolutní, ale funkční (např. vizitky autora A jsou zastupitelné vizitkami autora B). Krajský soud nepopírá, že umělecky budou tato díla odlišná a osobitá, ale funkčně budou shodná.

Krajský soud tedy uzavřel, že členové AUG jsou soutěžiteli a že AUG je sdružením soutěžitelů.

Krajský soud se dále zabýval otázkou, zda AUG vydáním publikace porušila zákaz stanovený v § 3 odst. 1 a odst. 2 písm. a) ZOHS.

Dle názoru krajského soudu na rozhodnutí soutěžitelů lze nahlížet jako na formálně či neformálně podchycený projev vůle soutěžitelů učiněný prostřednictvím autority, na kterou sdružení soutěžitelé přenesli oprávnění k jejímu projevu. Tento projev vůle nemusí být dle názoru soudu pro členy přímo závazný, ani nemusí být konsensem všech členů.

Soud má za splněnou i podmínku, aby z rozhodnutí soutěžitelů vyplývala alespoň nepřímou zřetelná snaha o unifikaci chování určitého okruhu soutěžitelů, neboť v publikaci byl jednoznačně uveden seznam děl na daném relevantním trhu spolu s uvedením výše odpovídajícího honoráře. Na základě uvedení orientační výše honoráře měl soud za zřejmé, že tímto AUG hodlala dát najevo, o jaký minimální honorář by si měli její členové říkat. Soud měl dále za zřejmou snahu AUG unifikovat publikací ceny na relevantním trhu, neboť publikace obsahovala dle soudu podrobné položkové uvedení jednotlivých děl a odpovídajících částek honoráře, které, i kdyby byly pouze informační, mohly by potencionálně ovlivnit hospodářskou soutěž.

Krajský soud stejně jako Úřad tak rozhodl, že předmětná publikace byla způsobilá narušit hospodářskou soutěž a jedná se tedy o zakázané rozhodnutí soutěžitelů podle § 3 odst. 1 a odst. 2 písm. a) zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Krajský soud však rozhodnutí předsedy Úřadu zrušil a věc vrátil k novému projednání, neboť dle jeho názoru byla výše uložené pokuty nezákonná a nepřiměřeně vysoká vzhledem k příjmům a výdajům AUG a hlavně vzhledem k tomu, že jednání AUG nebylo velmi závažným porušením zákona a že AUG s úřadem spolupracovala.

Úřad podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Kasační stížnost se týkala závěru krajského soudu o nezákonnosti uložené sankce, který byl dle názoru Úřadu založen jednak na nesprávném posouzení právní otázky soudem a jednak byl stížen nepřezkoumatelností pro nesrozumitelnost.

AUG se ke stížnosti vyjádřila tak, že souhlasí s rozhodnutím krajského soudu o nezákonnosti uložené pokuty, neboť dle jejího názoru je nepřiměřená taková pokuta, která převyšuje jmění toho, komu byla uložena. AUG však nesouhlasila s tvrzením krajského soudu o porušení hospodářské soutěže. Zároveň AUG odkázala na sesterské organizace v Evropské unii, které honorářové tabulky vydávají a užívají a nejsou za toto jednání nijak postihovány. Jak uvádí AUG, těmito organizacemi jsou německá AGD

(Allianz deutscher Designer) nebo italská AIAP (Associazione italiana design della comunicazione visiva), která např. již v roce 1990 vydala sazebník, který pravidelně aktualizuje a využívá jej jako hodnotící prostředek pro vlastní členy a pro případné řešení soudních sporů.

Nejvyšší správní soud svým rozsudkem ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. 1 Afs 1/2012, zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně a věc vrátil krajskému soudu k novému řízení. Nejvyšší správní soud shledal rozsudek krajského soudu v části týkající se uložené sankce nepřezkoumatelným. Nejvyšší správní soud se však nevyjadřoval k argumentaci AUG ohledně nesprávného posouzení zákonnosti vytýkaného jednání krajským soudem, závěry krajského soudu o nezákonnosti vytýkaného jednání nebyly kasační stížností Úřadu napadeny a AUG stížnost nepodala.

Krajský soud se v novém řízení zabýval již pouze otázkou výše pokuty a stanovil AUG pokutu ve výši 1 000,- Kč.

Pokuta udělená krajským soudem byla AUG uhrazena a celé řízení bylo tedy skončeno.

AUG měla úmysl pomoci začínajícím autorům, narazila ovšem na zákaz stanovený příliš formálním zákonem. Na samotném úmyslu AUG nelze shledávat nic špatného, pouze způsob možného určení výše odměny nebyl vyjádřen zrovna nejlépe a mohl v některých osobách či orgánech vzbuzovat dojem dohody o určení cen. Do budoucna by bývalo vhodnější, kdyby AUG například uvedla některé příklady výše odměn z praxe, např. z veřejných zakázek nebo z praxe vlastních členů v případech, kdy nebudou vázání mlčenlivostí o výši odměny za užití svých děl.

8. Závěr

Cílem této práce bylo uvést čtenáře do úpravy autorského práva, která se věnuje výtvarným dílům, a v rámci této úpravy zdůraznit specifika týkající se těchto děl.

Specifika úpravy těchto děl vyplývají z charakteristického spojení těchto děl s jejich hmotným substrátem. Díky tomu je výtvarné dílo vyhotoveno vždy v jediném originálním vyhotovení, se kterým může být a ve většině případů bývá obchodováno. S tím souvisí i autorovo právo na odměnu při opětném prodeji takového originálu díla uměleckého, neboť v průběhu času často stoupá renomé autora a tím i hodnota jeho dřívějších děl, kdy tato pozdější hodnota se velmi často dostane do nepoměru s odměnou, kterou autor získal při původním prodeji takového originálu.

Výtvarného díla se však týkají i obecná ustanovení autorského zákona, jakými je v první řadě definice autorského díla, úprava autorství a práv autora. Všechny druhy autorských děl se týká úprava osobnostních a majetkových autorských práv, v rámci kterých se výtvarných děl netýká pouze právo dílu užít, ale i jiná majetková práva.

Pro praktické nakládání s výtvarnými díly je, mimo volného užití a vybraných zákonných licencí, důležitá licenční smlouva, která, pokud obsahuje vše podstatné a důležité pro daný vztah, předchází případným v budoucnu vzniklým sporům. Licenční smlouva je v oblasti výtvarných děl velmi důležitým nástrojem zejména v úpravě podmínek užití děl počítačové grafiky, např. jednotného vizuálního stylu společnosti.

Pokud dojde k zásahu do práva autora nebo takový zásah hrozí, poskytuje autorské právo všem autorům prostředky soukromoprávní ochrany doplněné ochranou správněprávní a trestněprávní pro nejtěžší porušení autorského práva k dílu. V případě výtvarných děl dochází u známých autorů ke specifickému porušování autorského práva, a to v podobě padělání nebo napodobení takových děl. Na tento případ nově dopadá úprava nového trestního zákoníku, zvláštní skutkové podstaty padělání a napodobení díla výtvarného umění.

Z důvodu efektivnějšího uplatňování autorských práv stanoví autorský zákon pro výkon některých práv jejich povinnou kolektivní správu, kdy výkon práva autora je svěřen kolektivnímu správci. Kolektivní správci však nejsou jedinými organizacemi, které se zabývají podporou a ochranou zájmů autorů. Takové cíle mají i jiné organizace, mezi nimi například Asociace užité grafiky a grafického designu, která se snaží pomáhat autorům i v základních, praktických právních otázkách. V rámci své činnosti vydala tato organizace i

publikaci zabývající se mimo jiné otázkou stanovení možné výše odměny za díla grafického designu. Odměna za užití díla je vždy závislá na dohodě smluvních stran, ovšem v rámci této dohody a určení výše je třeba zohlednit určitá specifika konkrétního díla a jeho užití. Publikace Asociace užitě grafiky a grafického designu však byla shledána jako dohoda porušující zákaz stanovený zákonem, zákaz dohod o určení cen, neboť uváděla orientační základní výše odměn pro konkrétní typy děl a toto určení bylo Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže shledáno jako porušující zákon, ačkoli se jednalo o příklady, orientační výš odměn, které nikoho nezavazovaly k dodržování, avšak dle názoru Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže byly způsobilé narušit hospodářskou soutěž na daném trhu.

Výtvarná díla jsou ve společnosti přítomna již od jejího počátku, oproti jiným dílům mají své zvláštní charakteristické vlastnosti, pro která je jim autorským právem věnována zvláštní úprava vyplývající z těchto specifík.

9. Seznam použité literatury a pramenů

Knihy a rigorózní práce

Dobřichovský, T. Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO. Praha: Linde, 2004, 225 s.

Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 652 s.

Jakl, L. Právní ochrana duševního vlastnictví. 1. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011, 261 s.

Knap, K. Smluvní vztahy v právu autorském. 1. vydání. Praha: Orbis, 1967, 368 s.

Knap, K. Autorský zákon a předpisy související. Komentář. Zpracování a uspořádání Jan Kříž a kol. 5. vydání. Praha: Linde, 1996, 551 s.

Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. vydání. Praha: Linde, 2005, 792 s.

Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 2011 s.

Švestka, J. Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné. 3. díl. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 306 s.

Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 971 s.

Telec, I. Přehled práva duševního vlastnictví. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2002, 202 s.

Telec, I., Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví. Česká právní úprava. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006, 116 s.

Tůma, P. Smluvní licence v autorském právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 185 s.

Faladová, A. Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla. Praha, 2011. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta právnická, Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Tištěné články

Tůma, P. K Problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Bulletin advokacie. 2012, č. 4, str. 64-71

Jahn, B. Autorské právo k dílům výtvarného umění. Socialistická zákonost. 1965, č. 3, str. 41-45

Internetové odkazy

<http://www.epravo.cz/top/clanky/nad-problematikou-souladu-ceskeho-autorskeho-prava-s-pravem-es-17035.html>

<http://www.epravo.cz/top/clanky/vec-v-pravnim-smyslu-ve-vztahu-k-autorskemu-pravu-82470.html>

<http://www.epravo.cz/top/clanky/autorske-pravo-a-studentska-tvorba-v-oblasti-designu-21551.html>

10. Summary

The goal of this thesis was to show the basic issues of copyright in the area of works of art with pointing out a special treatment, which is paid to these works on the basis of specific characteristics resulting from the nature of a work of art. The main specifics are immediate connection of works with its material expression.

The introduction of thesis outlines the concept of copyright and its sources. It deals with main principles of copyright and an author as a person. This chapter also includes a part devoted to the subject of copyright, which is author's work, and a part devoted to characteristic features of a work of art.

The following chapter is devoted to the rights of the author, which arise by creating of a work of art and subsequently during the use of the work. It contains a division of rights to the personality and property ones in which it devotes to the right to use the work of art and mainly to the right to remuneration during resale of it.

The Copyright Act provides to use a work of art without authorization granted by an author and these issues are dealt with mainly in the chapter of constructive use of the works of art.

The License Agreement providing the right to use a work is the basic institute in law enforcement. A properly drafted licence contract prevents possible disputes arising from the use of a work and therefore there are covered main and important particulars of the License Agreement in the chapter.

In case of breach of copyright the License Agreement provides private means of protection of thus infringed copyright. It also covers an adjustment of administrative offenses of copyright infringement. This chapter is even devoted to the crime of copyright infringement and the offense of counterfeiting and imitation artwork.

The penultimate chapter deals with a collective administration of rights that is established by law. The chapter describes the basic principles of collective management and mentions two collective management in the field of works of art together with the manner of their distribution of royalties collected.

The final part mentions the proceedings for publication, issued by the Association of Applied Graphics and Design, which should help to novice authors to focus on copyright and determining the amount of remuneration. However, The Office for the Protection of

Competition has found this publication violating prohibition of agreements that could violate or threaten to distort competition , mainly on price fixing agreement.